

CONTRA

Contra
tycks
det
om

Nummer 3. Årgång 6. Maj 1980. Lösnummerpris 5:-.



AMERICA
REAGAN COUNTRY

RONALD REAGAN ★ INTRYCK FRÅN POLEN ★ KINA

Intryck från Warszawa

Vid tre tillfällen och årstider under 1979 vistades jag i Warszawa, där jag bodde hos vänner. Jag redovisar här några intryck från dessa besök. Som alltid när det är fråga om en enpartistat måste många uppgifter tas med reservationen att det som gällde igår kanske inte är giltigt idag eller imorgon. En hel del tyder på att den polska regimens förhållandevis liberala ansikte under första delen av 1979 har förbytts till det sämre.

Mitt första möte med Polen — under det kalla årsskiftet 1978/79 — kunde ha blivit bättre. Jag hade ett begränsat antal lediga dagar i samband med jul och nyår, och hade därför bestämt mig för att resa till Warszawa med flyg. Givetvis väntade jag mig en snabb och komfortabel flygtur — i synnerhet med tanke på reguljårflygets väl tilltagna biljettpriser. Så blev det emellertid inte.

Efter en och en halv timmes flygfärd, med det polska flygbolagets ålderstigna flygplan av rysk härkomst, var det dags för landning. I Warszawa, trodde jag liksom övriga passagerare... Ända tills planet taxade in till flygplatsens huvudbyggnad, och namnet Krakow uppenbarade sig på byggnadens tak.

Så småningom, sedan vi fått vårt bagage och passerat passkontrollen, hade markpersonalen godheten att upplysa oss om att det rädde oväder i Warszawa, och att det var därför vi hade hamnat i Krakow, trettiofem mil längre söderut. Hur vi skulle kunna komma till Warszawa kunde man däremot inte upplysa oss om. Det här med service, det är ett tämligen okänt begrepp i Polen.

Efter bortåt en timme, och upprepade förfrågningar från vår sida, fick vi veta att om vädret framemot eftermiddagen blev bättre i Warszawa, skulle man eventuellt kunna erbjuda oss en gratis resa med inrikesflyget. Men ingen visste säkert. Och ingen bemödade sig om att veta.

Under tiden hade de lokala taxichaufförerna samlats utanför och vädrade friska dollar eller kronor. De erbjöd sig att för varierande summor, diskret nedklottrade på papperslappar, köra oss till Warszawa. När personalen, under det att timmarna gick, fortfarande inte kunde ge klart besked, och det ryktades att vi i stället för flygresan skulle bli erbjudna en resa med tåg — någon gång och någonstans ifrån — var vi några svenskar som beslöt oss för att, trots vår okunnighet om polsk trafik-säkerhet, anlita någon av taxiförarna, med hopp om att vara framme i Warszawa före midnatt.

Här i trakten av Krakow rådde, trots att det var i slutet av december, ett mildt "vårväder" och marken var snöfri. Vi kunde därför se en

skymt av södra Polens primitiva jordbruk, där hästen fortfarande är ett viktigt hjälpmedel. Längs vägen mötte vi åtskilliga bondefamiljer som, upprådade på kuskbocken på vagnar förspända av såvliga arbetshästar, var på väg hem till kvällsmaten.

Halvvägs mot Warszawa hamnade vi i en trafikkontroll. Det visade sig att en av strålkastarna på taxibilen inte gav fullgott ljus. Det som mötte oss, och den stackars föraren, var emellertid inte en vänlig polisman som lugnt påpekade bristen, utan en arrogant lagens väktare som, under säkerligen femton minuter, skällde ut taxiföraren så att saliven sprutade. Efter utskällningen blev taxiföraren anmodad att köpa en ny glödlampa, i en bensinstation, ett hundratal meter längre bort, och montera in denna, varefter han fick sätta sig i polisens bil, betala böter och lyssna till en ny föraktfull utskällning.

Efter närmare sju timmars bilfärd var vi — trots vår taxiförars emellanåt tämligen så dödsföraktande omkörningar — lyckligt och väl framme i Warszawa. Och taxiföraren återvände glad i hägen hem till fru och barn med fyrtio amerikanska dollar på fickan. På sju timmar hade han, sedan han väl växlat pengarna på den svarta valutamarknaden och redovisat taximeterns belopp för taxiföretaget, tjänat mer än en halv månadslön! För oss, var sextio kronor per man, synnerligen överkomligt.

Vintern är definitivt inte den rätta årstiden för ett Warszawa-besök. Warszawa är en stad som i jämförelse med varje motsvarande stad i Västeuropa går i grått, och ett gråmulet vinterväder gör inte staden mindre grå. Mitt vinterbesök gav mig emellertid en inblick i levnadsförhållandena även under denna minst tilltalande årstid. Under svåra betingelser kommer ju ett samhälles brister än mer i dagen än under mer gynnsamma omständigheter.

Den låga bostadsstandarden

Ett av de första förhållanden som jag fick stifta bekantskap med var de undermåligt uppvärmda lägenheterna. Under de kallaste

dagarna kröp termometern, i den lägenhet som mina vänner hade, en bra bit under femtongradersstrecket. Under en hel vecka fick vi heller inget varmvatten. Fjärrvärmens hela tillgängliga kapacitet behövdes för bostadsuppvärmningen. På arbetsplatserna hade man det än kallare. En eftermiddag berättade en av mina vänner att på hennes kontor hade det varit åtta grader under dagen!

Mina vänners lägenhet bestod av två långsmala rum och ett minimalt kök. Den totala lägenhetsytan torde ha uppgått till i runt tal tjugofem kvadratmeter! Det här var ingen ovanligt liten lägenhet, fick jag veta, utan tvärtom en normalstor lägenhet för en polsk familj.

Inte heller byggnadsutförandet nådde på långa vägar upp till den standard vi är vana vid. Jämfört med polska hyreskaserner är våra svenska bostadsområden — t.ex. Tensta utanför Stockholm — trots all kritik de fått utstå, enormt mycket mer tilltalande — såväl interiört som exteriört. Det hela gav intryck av både slarv och inkompetens. Så hade t.ex. det arbetslag som haft till uppgift att måla fönsterbågarna lyckats slaska färg på både golv och fönsterbrädor.

Att få tag på en lägenhet i Warszawa är oerhört svårt. Det är inte ovanligt att unga gifta par tvingas bo kvar hos sina föräldrar, utan hopp om att kunna förändra sin situation de närmaste åren.

Men som på andra håll finns det alltid möjligheter för den som har pengar och kontakter. En bekant till mig berättade att hans flickvän nyligen köpt sig en lägenhet i det centrala Warszawa för 400.000 zloty. Det motsvarar bortemot tio normala årslöner!

Snöröjande "socialfall"

Någon organiserad snöröjning förekom inte i Warszawa. Warszawa är dock en stad som, på grund av sin närhet till det ryska inlandet, har ungefär samma klimat som Stockholm — trots att Warszawa ju ligger betydligt längre söderut. Under flera dagar efter ett större snöfall var staden full av människor, som med

spadar och rakor, på ett mycket ineffektivt sätt arbetade med att röja undan snö och is. Det tog också flera dagar innan trafiken flöt normalt. Dessa snöröjare tillhör de människor som är sämst betalade och har lägst status. Närmast är de att jämföra med våra "socialfall", med den skillnaden att de kommanderas ut på olika arbeten, där de för tillfället behövs bäst. Eftersom de under alla omständigheter har sin månadsersättning från staten — som motsvarar ungefär hälften av en normal lön — kostar det ju inget extra att sätta dem i arbete, hur ineffektivt de än arbetar.

Amerikanska TV-serier

Polen är ett land som står med ena benet stadigt fastfjättrat av den sovjetiska övermakten, men som sträcker det andra mot Västeuropa och gärna skulle vilja ta steget



Bärkassar av plast tillverkas inte i Polen. (Inte av papper heller för den delen.) De försäljs istället på gatan av företagsamma polacker med kontakter i Väst. Även svenska plastkassar — märkta ICA, Tempo osv. — dyker ofta upp.

över. Även om Sovjet militärt och politiskt håller sitt järngrepp över landet, är det Västeuropa och USA man riktar sina blickar mot. Inte minst den polska televisionens programutbud visar detta.

Polen har två TV-kanaler som på bästa sändningstid sänder amerikanska deckare, amerikanska långfilmer och engelska serier. De ryska filmer polsk TV tvingas köpa, p.g.a. sitt medlemskap i den östeuropeiska TV-unionen — Intervisionen — förvisar man däremot gärna till sen kvällstid. Man tillämpar det på kontinenten vanliga systemet med att dubba alla filmer på främmande språk, och givetvis är det lätt att ändra på en replik om nu "Kojak" eller "Columbo" skulle råka säga något olämpligt, men ytligt sett råder ingen hårdare censur.

T.o.m. den i Sverige så kritiserade serien "De fattiga och de rika" vann filmköparnas gillande — om än med undantaget att fyra avsnitt tydligen ansågs olämpliga för visning.

Och precis som i Sverige uppskattades serien av TV-publiken.

Även på biograferna är det filmer från Väst (blis: USA) som är populärast. I stort sett är biorepertoaren densamma i Warszawa som i Stockholm, med den skillnaden att biograferna i Warszawa även visar en hel del östeuropeisk film, filmer som i Sverige visas i TV. På biograferna visas filmer i originalutförande med textremsa. För säkerhets skull inleds dock varje filmvisning med en radad patriotiska journalfilmer.

Om utbudet av underhållning är tämligen oensurert, är detta något som naturligtvis inte gäller nyhetsförmedlingen. Här råder "lugna gatan", någon kritik av rådande förhållanden förekommer inte. Förutom naturkatastrofer och liknande — sådant som inte kan belasta regimen — förmedlas, vad gäller inrikesnyheter, enbart positiva nyheter.

Partiets medlemmar intervjuas givetvis på sina egna villkor — även om mina vänner

öster i alla fall. Även inom arbetslivet är liknandeheten stor. På arbetet gör man föga mer än man absolut är tvingad till. Man har sin lön och kan inte avskedas. Om företaget där man arbetar går bra eller dåligt, om varor kommer fram eller inte, om man får sälja eller inte — än sen då? Om kunden inte får sin vara i dag får han den i morgon eller nästa vecka.

Att vänta sig intresse och service, att vänta sig att en affärsexpedient i en statlig butik verkligen ska visa intresse av att bli av med sina varor, det är en ganska befängd idé. "Polska arbetare är bra arbetare," påstod mina vänner. "När de arbetar utomlands."

Lediga lördagar förekommer endast delvis i Polen. Principen är den att arbetsgivaren, dvs. staten, tillåter ett dussintal lediga lördagar per år. Dessa lördagar är dock inte schemalagda utan tilldelas när så är lämpligt. En fredagskväll tillkännagav man t.ex. i nyhetsutskickarna att p.g.a. den kalla väderleken skulle allt arbete vara inställt följande dag.

Någon femveckorssemester finns inte i Polen. Semesterns längd varierade mycket, beroende på den anställdes befattning och antalet tjänsteår. Till att börja med får han nöja sig med två veckor per år. Och ingenting garanterar att dessa veckor förläggs till sommaren. Det kan lika gärna bli november, om detta bättre ligger i linje med arbetsgivarens och de tidigare anställdas intressen.

Inget eget pass

Polen har kommit att bli ett populärt resmål för oss svenskar. Sedan visumtvånget togs bort är en båtresa till Gdansk inte mycket besvärligare än en Ålandstripp. Detsamma gäller dock inte en polsk medborgares möjligheter att besöka Sverige.

I Polen har man inget pass. Till skillnad mot i andra öststater har man dock möjlighet att, en gång om året, ansöka om pass. Ansökan består av ett långt formulär med bl.a. frågor om vederbörandes inställning till vissa politiska frågor. Har man bara skött sig under året kan man påräkna att man också får sitt pass. Någon garanti eller rättighet att få pass finns å andra sidan inte. Det är helt och hållet en fråga om myndigheternas goda vilja. Passet är giltigt i tre månader och gäller enbart Europa. Vid återkomsten till Polen ska passet återlämnas till passmyndigheterna. Det kan enbart användas för en utresa. Varje ansökan kostar omkring en halv månadslön.

Passkontrollen vid utresan är minutiös. På flygplatsen i Warszawa fick jag visa upp mitt pass tre gånger, vid tre skilda kontroller, på väg till flygplanet. För resa till ett västland krävs, förutom pass, även att den polska medborgaren innehar ett visst minimibelopp i västvaluta — något som inte kan fås på annat sätt än genom "svarta" valutaauförare.

Att resa till en annan öststat är på papperet betydligt enklare. I princip räcker det med legitimation, som i polskt utförande dock starkt påminner om ett pass. Här har emellertid myndigheterna satt ett effektivt hinder i vägen för flitigt resande, genom att endast tillåta en minimal årlig valutautförsel per person.

förklarade att reporterna numera åtminstone försökte ställa besvärliga frågor.

Filmade nyheter från Väst såg jag endast undantagsvis i polsk TV. Huvudsakligen rapporteras utlandsnyheterna per telefon av TV-bolagets egna reportrar, medan TV-publiken får beskåda en karta.

Trots detta är polacken ganska välinformerad om omvärlden. Det censuren undanhåller honom får han reda på via "djungeltelegrafen". Eller som mina vänner uttryckte det när händelserna i Gdansk 1970 kom på tal: "Radio, TV och tidningar nämnde inte ett ord om saken. Men alla visste ju!"

På de större hotellen finns västeuropeiska dagstidningar fritt tillgängliga. Men i Polen behålls engelska eller tyska endast av ett litet fåtal, det gäller även bland ungdomar. I polska skolor är det obligatoriska utländska språket ryska.

Politik är eljest något som inte engagerar medelpolacken särskilt mycket. Det är lugnast att sköta sitt och inte utmärka sig. Att saker och ting förblir vid det gamla ser storebror i



En av de otaliga livsmedelsköerna. Här i centrala Warszawa.

Höga priser – få varor

Utlänning som vistas i Polen måste, om han inte kan visa upp en inbjudan från polsk medborgare, för varje dag han vistas i Polen växla in ett visst belopp till polsk valuta. Denna inväxling sker – på färjan, på banker och på hotell – till den officiella turistkursen: 700 zl per svensk hundralapp. Att så skett kontrolleras vid utresan.

Den "svarta" kursen är givetvis betydligt högre. Minst 2.000 zloty kan man påräkna per hundralapp; under vinterhalvåret, då västliga besökare är färre, ännu mer. En polsk medelinkomst ligger på 4.000 - 5.000 zl per månad och med den vetskapen känner man sig plötsligt förmögen. För ett par tusen kronor kan man ju växla till sig en hel polsk årslön!

Man nedslås dock snabbt när man upptäcker att tillgången på attraktiva varor är mycket begränsad, och att prisnivån är mycket hög. Det man kan köpa för 2.000 zl är inte mycket mer än man i Sverige kan köpa för hundra kronor!

Ett par skor – av undermålig kvalitet – kostar omkring 3.000 zl, en svart/vit TV 7.000-12.000 zl, en enkel kassetbandspelare 7.000 zl, en liten transistorradio 1.500 zl, en kostym 4.000-5.000 zl, ett par jeans – av inhemsk tillverkning – 1.100 zl, ett kilo kaffe 600 zl (!) osv. För att köpa en färg-TV måste en polsk industriarbetare arbeta i närmare ett halvt år!

Inte heller matvaror som tillhandahålls i ett mycket spartanskt sortiment, är särskilt billiga. I stort sett får en svensk och en polsk industriarbetare arbeta lika länge för att tjäna ihop till respektive vara. Skillnaden är bara den att medan svensken går in i ett snabbköp, förvissad om att allt han vill kan inhandlas på tio minuter, tvingas polacken utföra ett mindre detektivarbete för att finna en butik som råkar ha den vara han vill ha. I praktiken får man köpa de varor som för tillfället finns i

den butik man har närmast. Att göra upp en inköpslista är meningslöst. Att bestämma middagsmaten i förväg går sällan. Man får ta det som finns.

I synnerhet tillgången på kött är dålig, och köttbutikerna – som går under öknamnet "tomma garderober" – är ofta tomma. Vid de tillfällen då köttprodukter finns tillgängliga sträcker sig köerna till nästa kvarter.

Samma förhållande gäller importerad frukt. En stor folksamling på trottoaren vid Warszawas stora huvudgata, Marszałkowska, fick mig att nyfiket gå närmare för att se vad som stod på. Bananer! En butik hade nyligen fått in ett parti med bananer! Bananer, liksom apelsiner, clementiner, färsk ananas osv. är välkomna gåvor när man besöker polska vänner.

Vintertid finns heller inga färska grönsaker att köpa. Djupfrysta produkter är ovanliga i Polen, det är ytterst ovanligt att folk har fryskop eller frysskåp. Man tvingas hålla sig till grönsaker konserverade i glasburkar.

Smått ironiskt upplevde jag det när jag en dag träffade på en butik som, till allmänhetens service, hade öppet non stop, dygnet runt. Butikens sortiment bestod till största delen av stapelvaror, och man undrar just vem som framemot småtimmarna skulle kunna finna ett trängande behov av mjöl, socker eller pulversoppa!

Få har telefon

Att ringa utlandssamtal från Polen visade sig vara en kostsam och tålmodsprövande sak. Jag ringde några gånger hem till Sverige, och vid varje tillfälle fick den tålmodiga telefonisten slå det av mig uppgivna telefonnumret på sin nummerskiva bortemot femtio gånger innan det gick att komma ut på linjen! Av allt att döma är telefonledningarna till utlandet synnerligen underdimensionera-

de.

En samtalsperiod på tre minuter visade sig kosta 117 zloty, en bagatell för en utlänning som växlat svart – men en dagsinkomst för en polack!

Innehav av telefon är inte det mest vanliga i Polen. Telefonkatalogen över miljonstaden Warszawa är inte tjockare än en svensk landsortskatalog. Uppskattningsvis torde dess omfång motsvara ungefär en sjättedel av Stockholmskatalogen. Katalogen över Warszawa utdelas inte gratis till abonnenterna, utan kan inhandlas för 300 zloty. Men den utgiften kanske kan betraktas som överkomlig när man betänker att den bara utkommer vart tredje år!

Postgången till och från Polen hör inte till världens snabbaste. Ett brev når de flesta av jordens länder snabbare än det når adressaten i Polen. En försändelse postad i Stockholm tillryggaläger de åttio milen till Warszawa på – i bästa fall – åtta eller nio dagar. Bor adressaten i någon annan del av Polen får man räkna med en vecka ytterligare. En inrikesförsändelse postad i Polen behöver fyra dagar på sig för att nå mottagaren.

Jakten på västvaluta

Den "svarta" valutahandeln är officiellt förbjuden, men som i alla öststater flitigt förekommande. Blir man inte tillfrågad om man vill växla, ute på gatan – och det blir man ofta – är det bara att diskret fråga första bästa taxichaufför. Att växla med en taxichaufför är också det säkraste om man vill undvika att bli lurad. Väl inne i taxibilen kan man utföra transaktionen i lugn och ro, och kontrollera att man verkligen fått överenskommet belopp.

Den "svarta" valutahandeln är en av förutsättningarna för de statliga butikerna för västvaluta, som i Polen går under namnet PEWEX. I PEWEX-butikerna kan man köpa allt det som vi är vana att kunna köpa, men som inte finns i de vanliga butikerna i Polen. Här saluförs allt från Lux-tvålar, skotsk whisky och Wrangler-jeans till heminredningar och japanska stereoolläggningar. Priserna är satta i dollar, men all konvertibel valuta är gångbar. Prisnivån, förutom vad det gäller parfym och alkohol, är jämförbar med den i Sverige.

Även bilar tillverkade i Väst kan köpas genom PEWEX. Detsamma gäller de bilmodeller som tillverkas av polska Fiat, som med fördel köpes för västvaluta. Att betala bilköpet i zloty är en mer eller mindre omöjlig tanke, eftersom prisnivån då blir enormt hög.

PEWEX-butiker finns runt om i Warszawa. Även de större hotellen har sin egen PEWEX-butik, för alkohol, cigaretter och parfym.

Kolkraftsamhället

Det har skrivits flera alarmrapporter om den förorenade luften i Stockholm. I jämförelse med Warszawa kan man dock tveklöst säga att luftföroreningarna är mycket små.

Polen är ett land med stora koltillgångar, och uppenbarligen sker förbränningen av detta kol utan effektiv rening av rökutsläppen. Att man dessutom nyttjar en osande bensin av låg raffineringsgrad, gör inte luften bättre. Bussar

och bilar släpper ut stora, svarta moln efter sig. Att promenera längs en livligt trafikerad gata är som att sticka huvudet i en skorsten!

Warszawa är ständigt insvept i ett grågult töcken, och att komma tillbaka till Stockholm (och upptäcka att man plötsligt kunde se slutet även på en längre gata) kändes var gång — som att komma ut på landet!

Än värre luftföroreningar stötte jag på i trakten utanför Gdansk. Här stod röken som svartgrå plymer ovanför fabrikskorstenarna. Och i skuggan av röken hängde folk upp tvätt och odlade grönsaker!

Bristfällig kollektivtrafik

Det man ständigt frapperas av, när man vistas i Polen, är bristen på planering och organisering. Det må kallas "planekonomi", men det rätta namnet borde vara "planlös ekonomi", för planlöst är det sätt på vilket det mesta sköts. Och naturligtvis är denna planlöshet en produkt av själva planekonomi.

Denna planlöshet drabbar naturligtvis även en sådan sak som kollektivtrafiken i Warszawa. Under rusningstid råder rent kaos. Att som försynt svensk, som fått lära sig att man inte ska tränga sig före i en kö, under denna tid på dygnet försöka ta sig upp i en buss visade sig inte vara lätt. Här gäller det att tränga sig fram, att ha friska armar och ben, och vassa armbågar. Och har man väl kommit in i bussen gäller det att komma av vid rätt hållplats, en manöver som bör påbörjas ett par tre hållplatser i förväg. Situationen påminner mest om filmsekvenser man sett från japanska storskalder — trots att Warszawa till folkmängden inte är större än Stockholm.

Någon form av tillkännagivna tidtabeller existerar inte. Bussen och spårvagnen kommer när den kommer. Jag hade råkat få med mig en busstidtabell från Stockholm, och den förvånade stortligen mina vänner. Än mer förvånade blev de när jag berättade att det trycktes liknande små häften för varje busslinje.

Naturligtvis ville mina vänner veta så mycket som möjligt om livet i Stockholm, och det var enormt svårt att berätta om de faktiska förhållandena utan att riskera att låta skrytsam. Ibland var det omöjligt. Även om Polen inte hör till de allra fattigaste länderna, är skillnaden mellan svenska och polska levnadsvillkor mycket stora.

Mina beskrivningar av det riktiga varubudet i Stockholm, var något som imponerade på mina vänner, och på deras uppmaning hade jag vid mitt andra besök tagit med en del böcker och varubroschyrer för att "verifiera" mina påståenden. Särskilt den medhavda katalogen från IKEA väckte uppmärksamhet, och fick följa med både till släkt och vänner, liksom till arbetet för att visa för arbetskamraterna.

Men att man när som helst skulle kunna gå in i ett varuhus och räkna med att alla dessa varor verkligen fanns att köpa, det förhöll man sig tvivlande till. Vackra broschyrer kan man trycka i Polen också, men de varor man exponerar finns sällan att få tag i. Att man dessutom skulle kunna få hem varorna till sin



"Kulturpalatset", Sovjets "vänskapsgåva" till det polska folket, som varje polack med självaktning betraktar med stort förakt.

egen dörr bara genom att fylla i och posta en beställningssedel, det lät nästan för bra!

Sammanfattning

Polen är ett land som har den industrialiserade västvärldens alla nackdelar, men inga av dess fördelar. Landets ekonomiska och politiska system innebär varken välbild eller frihet. En blingiven APK-are skulle naturligtvis hävda att det "socialistiska Polen" garanterar allas rätt till arbete, men jag är inte säker på att våra arbetslösa och socialhjälpstagare skulle uppskatta "rättigheten" att bli utkommenderad på gatsopningsuppdrag och liknande. Ett förslag i den riktningen från vår regering skulle säkert betecknas som "ytterst reaktionärt."

I vilken utsträckning den påtalade sovjetiska utsugningen av landet har sin skuld till Polens situation, är svårt att bedöma för en utomstående. Sannolikt är att Polen skulle befinna sig i ett betydligt bättre läge förutom den sovjetiska "vänskapen". Det måste dock understrykas att grundorsaken till landets ekonomiska misslyckande är och förblir det ineffektiva ekonomiska systemet.

Narkotikaproblemet, ett av västvärldens stora gissel, är Polen dock förskonat från. Inte för att kontrollen är effektivare eller folket lyckligare, utan för att den polska valutan inte är internationellt gångbar och därför saknar dragningskraft på de internationella narkotikasmugglarna. Men: Summan av lasterna är konstant, brukar man ju säga, och i stället för att knarka dricker polacken alkohol. Där toppar han den europeiska statistiken.

Utänför hamnbyggnaden i Gdansk vajar den polska flaggan, jämtes med den svenska och den finska. Och den polska flaggan — med sina två färgfält, en nedre röd halva och

en övre vit — kan väl få symbolisera den polska klivenheten mellan sovjetisk dominans och folkflertalets vilja till självständighet och utökade kontakter med Västeuropa. Den klivenheten som innebär att medan USA i polska geografiböcker beskrivs som en "aggressiv imperialiststat", ser folket amerikanska filmer och köper amerikanska jeans — för dollarsedlar, sedlar som är betydligt mer gångbara än landets egen valuta.

Carl-Anders Dexter



Inga eftergifter för Moskva!

Den förre sovjetiska generalmajoren Pjotr Grigorenko, som nu bor i USA, har nyligen intervjuats av Paris-tidningen *Le Figaro*. Grigorenko förklarar att "man får inte göra den minsta eftergift gentemot Sovjetunionen. Sovjet respekterar bara den som är stark."

Grigorenko menar att den sovjetiska invasionen i Afghanistan delvis tjänar till att pröva Västs reaktionsförmåga. Det har varit en framgångsrik test. Västs reaktioner är splittrade. Den svaga reaktionen från Väst kan leda till ett tredje världskrig menar Grigorenko.

Grigorenko påpekade vidare att Sovjet redan idag kontrollerar flera nyckelländer i Afrika. För en fullständig kontroll över Västs sjöfartsleder behövs bara tre ytterligare länder i Afrika: Zaire, Zimbabwe och Sydafrika. Första målet är Zimbabwe.

Grigorenko påpekade vidare att Sovjet idag har sju eller åtta årsklasser med reserver som är helt utbildade och utrustade för atomkrig. Sovjet har också gjort förberedelser för bakteriologisk och kemisk krigföring. Det finns exempelvis på de sovjetiska förbanden raketer som kan förses med kemiska eller bakteriologiska stridsmedel. Dessa raketer utgör redan en tredjedel av arsenalen.

Olof Palme och våldsdyrkarna

I seklets början rensade socialdemokraterna ut "lössten i den röda fanans veck". Det var fråga om anhängare av våldsmetoder i politiken. Idag verkar inställningen vara betydligt mer tolerant mot anhängarna av våld.

Anton Nilsson (nu 92 år) var en av de tre unga män som med hjälp av en låda dynamit 1908 i Malmö sprängde fartyget Amalthea med engelska strejkbrytare i luften. En dödades och 23 skadades. De unga våldsdyrkarna dömdes till livstids straffarbete, men efter en intensiv kampanj bland Sveriges arbetare med 1.650 opinionsmöten och petitionslistor med 130.000 namn, benådades de 1917 av den liberalsocialistiska Edénregeringen med Branting som finansminister. En stor skara människor hälsade dem som hjältar när fångelseportarna öppnades.

Den svenska socialdemokratin hade tidigt under Brantings ledning tagit avstånd från den revolutionära tanken att erövra makten med våld och istället valt reformismens fredliga väg. Hinke Berggren och hans anarkistiska gäng med sympatier för utoparlementariska väktsaktioner — "småmord" — uteslöts redan 1906 ur det socialdemokratiska partiet, en utrensning där det — enligt Bengt Lidforss — gällde att befria sig från "lössten i den röda fanans veck."

Under första världskrigets orostider fann de revolutionära idéerna ny näring, och det var i den jordmäns sympatiaktionerna för de unga terroristerna växte fram 1917, den ryska revolutionens år.

Efter andra världskrigets fasor, efter våldsdyrkaren Hitlers fall och efter den ryska revolutionens förvandling till en röd fascism under Stalins terror, borde världen ha blivit vaccinerad mot våldsdyrkan och revolutionsdrömmar. Att vaccinet inte alltid lyckats skapa immunitet är dock tydligt, ibland finner man rester av våldsdyrkan även inom svensk arbetarrörelse.

Efter Baader-Meinhof-ligans och andra terrorgruppers härjningar på olika håll i världen, trodde man att sympatier för terrorister i vårt land skulle ha förflyktigats. Så är dock inte fallet.

En film om den ännu levande Amaltheamannen Anton Nilsson, hans liv och terrordåd, är under inspelning med Maj Wechselman som regissör. Sedan Sveriges TV vägrat engagera sig och anslå medel, startades insamlingar och bara i Stockholm skrämlade 68 fackföreningar ihop 100.000 kronor. När det statliga Filminstitutet anslog 50.000 innebar detta ett officiellt godkännande av projektet. Det kändes enligt Wechselman naturligt

att svensk arbetarrörelse samlade ihop pengar och finansierade filmen. En film vars bärande tanke tydligen är en hyllning åt Anton Nilsson just i hans egenskap av terrorist och mördare. En hyllning åt våldet.

Att Wechselman gjort sig känd som en av det svenska försvarets hårdeste och skickligaste kritiker förvånar knappast. Att en sann kommunist och revolutionär hyllar det revolutionära våldet och samtidigt angriper det kapitalistiska svenska militära våldet är givetvis fullt logiskt.

Säkert har hon läst Mao Tse-tung som i sina militärpolitiska skrifter säger:

Historien känner endast två slags krig, de rättfärdiga och de orättfärdiga. Vi stödjer rättfärdiga krig och bekämpar orättfärdiga. Alla revolutionära krig är rättfärdiga.

Det mest betänkliga i hela historien är att Olof Palme, den svenska socialdemokratins ledare, var en av gratulanterna, när Anton Nilsson i november 1977 fyllde 90 år.

Om denna händelse varit en enskild episod, skulle den fått passera obemärkt. Tyvärr tyder mycket på att den snarare är symptomatisk för Olof Palmes politiska ideologi. Uppenbarligen finns för honom — liksom för Mao — rättfärdiga och orättfärdiga krig, goda och onda mord.

I september 1975 präglade vår dåvarande statsminister ett bevingat ord — dessa "satans mördare". Man kunde i förstone tro, att hans vrede och avsky riktade sig mot de terroristlikor i Spanien som då kallblodigt mördat ett tjugotal poliser, liksom som Palmes spanska partivänner såväl som det spanska kommunistpartiet med största eftertryck tagit avstånd ifrån.

Men nej — Palmes avsky riktade sig enbart mot den spanska Francoregimen som låtit avrätta fem av dessa mördare. Även den som delade Palmes känslor gentemot den dåvarande högerfascistiska regeringen och dess illdåd, kan inte undgå att häpna över hans komprometterande tystnad inför de vänsterfascistiska terrorligornas illdåd.

Palme besök hos president Castro på Kuba passar väl in i samma mönster. Med denna kommunistiska regim upprätthåller han de mest vänskapliga relationer och hade vid sitt besök inte ord nog när det gällde att hylla Castro.

Det är dock bekant att både tortyr och avrättningar av politiska motståndare hör till vardagsrutinerna på Castros Kuba (även om de i regel skett mer diskret än i Francos Spanien). Det är också bekant att Castro — som (enligt FN-uppgifter) tidvis hållit upp till 60.000 regimfiender fångslade — inte tillåtit Internationella röda korset att inspektera fångelserna.

Några protester mot förtryck och övergrepp i Castros socialistiska rike har aldrig avhört från Palme som alltid varit beredd att ställa upp med protester mot förtryck och övergrepp i icke-socialistiska länder. Varför?

— Därför att Palme uppenbarligen lever i en värld med onda mord och goda mord. Onda mord begås av ideologiska motståndare, goda mord av ideologiska meningsfränder. De senare hyllas som hjältar — frihetskämpar och motståndsmän. Motståndarnas mördare däremot kallas av Palme "skändliga skurkar".

Utifrån en glödande tro på socialismens frälsningsläror och en brinnande vilja att frälsa mänskligheten har Lenin skrivit de kända orden (Valda verk, del 2): "Om vi för kommunismens förverkligande skulle behöva utrota nio tiondelar av befolkningen, bör vi inte rygga tillbaka för dessa offer."

Lenin, Stalin och Hitler trodde obetingat på våldet och demonstrerade sin tro i handling — terror, massmord, folkmord. Mot den bakgrunden har Arthur Koestler (The Ghost in the Machine, 1967) påpekat, att det individuella mördandet från rånares och dräparens sida alltid varit negligierbart jämfört med det kollektiva mördandet i olika frälsningslärorens heliga namn. I kristendomens, i socialismens, i nazismens namn.

Troligen har Stalins röda fascism i Sovjet sammanlagt krävt fler människooffer än Hitlers bruna fascism i Tyskland. Båda har ansett sig ha en stor och helig sak att kämpa för och båda har obetingat trott på våldet. Exakt samma tro har dagens terrorgrupper och mördarligor runt om i världen.

I t.ex. Frankrike har "den nya filosofin" bärare, d.v.s. socialister och marxister, tagit sina idéer under omprövning och hyllat frihet och icke-våld. Är inte tiden snart mogen för Olof Palme att göra sammanledes?

Sven Rydenfelt

Folkomröstningen - och sedan?

Som vanligt har kommentarerna i pressen efter folkomröstningen varit strikt partibundna, med undantag av Dagens Nyheter, som dock fastnat i ett ganska dogmatiskt motstånd mot kärnkraften. Vi skall här försöka analysera partiernas position, och se på bevekelsegrunderna för de ställningstaganden som gjorts.

Socialdemokraterna

Låt oss börja med att se på det största partiets bevekelsegrunder och konsekvenserna av folkomröstningen.

Socialdemokraterna har ansett det nödvändigt att inte samarbeta med moderaterna. Även om man således i kärnkraftsfrågan helt instämt med moderaterna har man strävat efter att hamna på en linje som inte skulle kunna förväxlas med moderaternas. Detta av flera skäl. Dels vill man naturligtvis kunna fortsätta propagandan om centern och folkpartiet i "högerburen". Och det skulle knappast vara hållbart om man själva gått samman med moderaterna i en väsentlig fråga. Dels ser man det växande hotet från vpk som ett allvarligt problem. Partiet måste ha en radikal profil som lockar tillbaka de väljare som övergett partiet för vpk.

Rent valtaktiskt har man också sett det som en fördel att kunna lägga sig på en "försiktig linje i mitten." Genom denna operation räknade man med att kunna locka till sig osäkra väljare. Detta lyckades säkert.

För partiet har det också varit väsentligt att föra en försiktig linje rent partitaktiskt. Kärnkraftsfrågan har hotat att spränga det socialdemokratiska partiet. En svävande framtoning har varit ett effektivt medel för att stoppa en sådan sprängning.

Omröstningsresultatet kan formellt ses som ett bakslag för socialdemokraterna. Åtskilliga socialdemokrater röstade med linje 3, och linje 2:s sammanlagda röstetal låg cirka 10 procentenheter under socialdemokraternas och folkpartiets resultat i valet 1979. Men det vore en felsyn att betrakta frågan på detta sätt. Socialdemokraterna har lyckats lappa över motsättningarna inom partiet, och den starka ökningen av antalet anhängare till linje 2 under slutet av omröstningskampanjen har återigen visat vilken styrka som ligger i den fackliga rörelsens propagandaapparat.

Centern

En granskning av centerns position visar en splittrad bild. Omröstningsresultatet är ett slätt för centern att ta sig ur en sakligt sett ohållbar position i kärnkraftsfrågan. Det blir en möjlighet att undvika uppblående konflikter

inom koalitionen, och Fälldin behöver inte drabbas av någon ny "svekdebatt." Centern accepterar folkets uttalande i omröstningen. Centern har också lyckats skapa stöd för sin linje bland åtskilliga anhängare till de övriga partierna, såväl de borgerliga som socialdemokraterna. Detta bör naturligtvis vara en god utgångspunkt för en inbrytning i samma grupper när det gäller de allmänna valen.

Men det finns också en rad faktorer som pekar på svagheter i centerns position och agerande. Centern förlorar sin viktigaste profilfråga. Man måste skapa en ny profil kring partiet. En hel del av partiets sympatier ser säkerligen kärnkraftsfrågan som en avgörande fråga för parti valet, och de kan nu röra sig till andra partier, som kanske bättre motsvarar deras allmänpolitiska åsikter.

Samarbetet med vpk inom kampanjen för linje 3 medför långtgående konsekvenser på det politiska fältet. Centern har medverkat till att skapa en politisk legitimitet för kommunisterna, en legitimitet som partiet hittills saknat. Fälldin har medverkat till att göra Werner och hans anhängare till "demokrater" i en förhållandevis bred allmänhets ögon.

För närvarande centern och kanske framförallt socialdemokraterna att lägga detta missförstånd till rätta?

Vpk

Vpk är det enda parti som enbart har vunnit på folkomröstningen. Man har kunnat skapa sig en profil av trovärdigt och salongsfärdigt demokratiskt parti, något som man aldrig skulle ha lyckats med på egen hand. Man har dessutom skapat en "folkfront" på klassiskt kommunistiskt manér, och nu kommer denna att exploateras. De partipolitiskt oengagerade som varit aktiva inom linje 3 kommer nu att utsättas för bearbetning av vpk. Säkert kommer man också att kunna göra inbrytningar i vissa centern närstående organisationer, framförallt ungdomsförbundet. Vpk är en mycket liten organisation, men den har en överlägsen organisationsteknik, som säkerligen kommer att utnyttjas på ett betänkligt sätt i denna situation.

Folkpartiet

Folkpartiet hade ett svårt val när man skulle välja mellan linjerna inför omröstningen. Linje 1 borde rimligen ha legat närmast till hands om man ser till partiets tidigare uttalanden och ståndpunkter. Taktiken fällde dock avgörandet och det blev linje 2. Den intensiva

(Forts. på sid. 17)



Kärnkraftverket vid Harrisburg — som utlöste den svenska folkomröstningen.

Ronald Reagan

Republikanernas presidentkandidat 1980 blir med största sannolikhet Ronald Reagan. Vem är han, och har han någon chans att vinna valet?

Ronald Reagan blir med största sannolikhet det republikanska partiets presidentkandidat vid höstens val i USA. Han har goda möjligheter att vinna det valet över nuvarande presidenten Jimmy Carter.

Ronald Reagan har åtminstone i Sverige inte något gott rykte. Han påstås i allmänhet vara en dålig f.d. skådespelare som inte vet något om politik, men som är reaktionär ut i fingerspetsarna.

Att en man som har goda utsikter att vinna ett fritt presidentval i världens mäktigaste demokrati inte överensstämmer med den traditionella bilden i svenska massmedia är ganska givet, men vem är då Ronald Reagan och vilken politik står han för?

69 år

Ronald Reagan är 69 år gammal, och det är naturligt att många politiska motståndare ifrågasatt om han inte är för gammal för att ta över presidentämbetet. Genom sin dynamiska framtoning under valkampanjerna inför primärvalen verkar det som om åldersargumentet helt har försvunnit. De amerikanska väljarna tycks helt acceptera att även en person som med svenska mått mått skulle vara folkpensionär kan vara väl skickad att ta ansvar för landet. För att göra ett par nordiska jämförelser så är Reagan jämnårig med Gösta Bohman och elva år (!) yngre än president Kekkonen.

Om vi ser på egenskaper som spelar stor roll i ett modernt TV-val så är Reagans bakgrund som skådespelare naturligtvis ett stort plus. Han kan konsten att göra ett gott intryck på publiken. Hans lättsamma stil går alltid hem. Han drar gärna en rolig historia och sprider gemytlighet omkring sig. Det är egenskaper som självklart inte har det minsta att göra med om han skulle bli en bra president eller ej. Men de har en hel del att göra med om han kan bli vald eller inte.

Hårdhänt administratör

Jimmy Carter vann valet 1976 delvis tack vare att han lyckats skapa sig ett rykte om att vara en god administratör, som under sin tid som guvernör i Georgia lyckats dra ner antalet anställda i delstatens tjänst högst avsevärt. Carter sägs också som mannen som inte var läst av alla de bindningar som långvarig politisk verksamhet i Washington skapar.

I årets val är det Reagan som kan visa upp motsvarande profil. Han har rykte om sig att under sin tid som guvernör i Kalifornien —

USA:s största delstat med nästan tre gånger så många invånare som Sverige — 1967-1975 ha drivit en framgångsrik kamp mot delstatsregeringens dittills kraftiga tillväxt. Men Reagan hade ingen egen majoritet i delstatsparlamentet, och han kunde därför inte genomdriva sina krav på skattesänkningar. När han 1975 lämnade posten som guvernör hade delstatsregeringen ett jättelikt överskott i kassakistan. Ett överskott som inneburit att den radikala nedskärning av fastighets-skatten som beslutades i folkromröstningen om "Förslag 13" inte förorsakat några direkta ekonomiska problem för delstaten.

I sina tal har Reagan ofta kritiserat de överdrivet stora socialutgifterna. Och under sin tid som guvernör i Kalifornien lyckades han ge väljarna intryck av att han verkligen skar ned på alltför generösa sociala bidrag. Men verkligheten var en annan. Under Reagans tid som guvernör ökade antalet socialhjälpstagare i Kalifornien.

Även i flera andra avseenden kan man sluta sig till att Reagans uttalanden är mer radikala än hans handlingar. Flertalet politiska utspel som han gjort, sedan han engagerade sig på allvar i presidentvalskampanjen har varit försedda med reservationer och "kryphål." Retriktvägarna hålls hela tiden öppna.

Reagan tycks alltså sträva efter att utåt framtona som en rakryggad högerpolitiker, som inte är beredd till kompromisser, men samtidigt när det kommer till kritan vara beredd till eftergifter.

Bred bas

Under valkampanjen 1976, då Reagan med obetydlig marginal misslyckades med att slå ut sittande presidenten Gerald Ford från den republikanska nomineringen, försökte han bredda sin politiska bas. Det var inte bara högerfalangen inom det republikanska partiet som skulle ge Reagan sitt stöd. Ett led i detta spel var att Reagan redan innan valet på partikonventet kungjorde namnet på sin tilltänkte vicepresident. Den utvalde tillhörde republikanska partiets vänsterflygel och valet syftade som sagt till att breda den politiska basen. Det misslyckades 1976. Tvärtom vände sig många bort från Reagan, eftersom man ansåg att han övergett sina politiska ideal.

Ett liknande misslyckat försök att bredda den politiska basen gjordes tidigt under primärvalskampanjen i år. Reagan försökte tona ned sin konservativa profil, och närma sig den politiska mitten. Resultatet i de första

primärvalen blev dåligt. Reagan gav sin kampanjledare John Sears sparken och återgick till sin gamla hårdare stil. Resultaten lät inte vänta på sig. De konservativa väljarna i det republikanska partiet gav honom sitt stöd.

De undersökningar som gjorts hittills pekar på att Reagan är betydligt mer framgångsrik på att vinna demokraternas stöd än vad exempelvis Barry Goldwater var 1964. Även om Reagan och Goldwater står för i stort sett samma politik finns det väsentliga skillnader i framtoningen inför väljarna.

Goldwater är intellektuellt briljant, men kylig och hård i sin framtoning.

Reagan har inte alls samma intellektuella skärpa, men han har en helt annan och öppnare personlighet. Han skapar helt enkelt enklare förtroende för sin politik.

Ekonomi

På det ekonomiska området kanske namnen på Reagans närmaste rådgivare räcker för att beskriva politiken. Milton Friedman finns där, liksom Arthur Laffer, mannen bakom den s.k. Laffer-kurvan, som i korthet säger att höjer staten skatten för mycket så minskar skatteinkomsterna. En annan framträdande ekonomisk rådgivare är förre finansministern William Simon, som är en lika kraftfull förespråkare för den fria marknadsekonomi som Milton Friedman.

Utrikespolitiken

USA:s president har ett stort ansvar för den utrikespolitiska utvecklingen i världen. Vilken utrikespolitik skulle Reagan föra?

Hans mest kända insatser hittills i utrikespolitiken rör Panama-kanalen. Reagan ledde kampanjen mot avtalet mellan USA och Panama att USA så småningom skall överlämna kanalen till Panama. Reagans korta budskap var: Vi betalade för kanalen. Vi byggde den. Den är vår.

Utöver kampanjen mot avtalet om Panama-kanalen har Reagan inte gjort några nämnvärda insatser i utrikespolitiken. Han är i stort sett ett oprövat kort. Helt klart är att han skulle stå för en hårdare linje gentemot kommunistblocket. Men den utrikespolitiska linjen i övrigt är ganska oklar. Den är på inget sätt lika väl genomtänkt som den som Richard Nixon en gång förde. Även om möjligheten att Henry Kissinger återvänder till posten som utrikesminister inte är helt utesluten med Reagan som president.

Klas von Holst

Kina moderniserar armén

Kina satsar nu hårt på att modernisera sin krigsmakt. Uppbyggnaden har påbörjats efter årtal av försummelser förorsakade av de ständiga politiska omvälvningarna i den kinesiska partiledningen.

Kina ligger minst 15-20 år efter både USA och Sovjetunionen när det gäller den militära utrustningen, men utvecklingen av kinesiska kärnvapen och vapenköp i utlandet har radikalt förändrat situationen.

Förr eller senare kommer Folkets Befrielsearmé (FBA) att kunna mäta sig med Röda armén. Kommer den militära balansen mellan de två länderna att leda till bättre förbindelser eller kommer Sovjetunionen att utnyttja sitt militära övertag medan det fortfarande finns?

De kinesiska försvarsutgifterna har hållit sig på en relativt stabil nivå fram till den sovjetiska invasionen av Tjeckoslovakien 1968 och gränskonflikten med Sovjet i mars 1969, då försvarsbudgeten sköt i höjden. 1972 minskades den till 1969 års nivå, där den höll sig fram till Mao Zedongs död.

1977 kom de första tecknen på den begynnande upprustningen. Officerare och höga regeringsstjänstemän krävde bättre och modernare utrustning. Tusentals FBA-tekniker skickades till Västeuropa för att studera och köpa nya vapensystem.

Målsättning

Peking har naturligtvis inte öppet deklarerat sina mål när det gäller den militära upprustningen, men ser man till de önskemål kineserna framlagt till de utländska vapentillverkarna, kan det tyckas som om man främst är intresserade av defensiv utrustning.

Stridsflygplan, pansarvapensystem, skyddsrum mot kärnvapenattacker, anti-ubåtsvapen och spanings satelliter står högt på önskelistan. Särskilt stort intresse har man visat för det brittiska VSTOL-planet Harrier (VSTOL = vertical and short take-off and landing) och den franska pansarvapensroboten HOT. Ännu har dock inga kontrakt undertecknats.

Kina har inte — vare sig ur ekonomisk eller säkerhetspolitisk aspekt — råd att skaffa sina vapensystem enbart från utlandet. De köper bara tillräckligt för att lära sig tillverka dem själva.

Till någon del kan kineserna hålla nere kostnaderna för sitt moderniseringsprogram genom att uppmuntra till anbudskonkurrens från de vapenförsörjande länderna.

FBA-tekniker har tittat på moderna vapensystem i Frankrike, Västtyskland, Italien, Storbritannien och Sverige. Hittills har Frankrike varit den viktigaste vapenleverantören. Peking och Paris har undertecknat kontrakt på över 3 miljarder kronor för leverans av pansarvärns- och luftvärnsrobotar. Dessutom kommer fransmännen att sälja två kärnreaktorer till kineserna.

Kärnvapen

Den kinesiska utvecklingen av kärnvapen har radikalt förändrat den militära balansen i Ostasien. En interkontinental robot (räckvidd 8.000-14.000 km) är under utveckling, men har ännu inte testats. Dessutom finns två stycken CSS-3-robotar med en räckvidd på cirka 5.600 km och 60-80 medeldistansrobotar. Antalet kärnvapenrobotar kommer säkerligen drastiskt ökas under de närmaste åren. Redan nu beräknas den kinesiska kärnvapenarsenalen ha samma numerär som den franska.

Sedan den 16 oktober 1964 har ett 25-tal provsprängningar registrerats; fyra av dessa efter 1 januari 1977.

Försvarsgrenarna

Både flygvapnet och flottan är starkt inriktade på närförsvaret. De bombplan (Tu-16 och Il-28) som kan användas som kärnvapenbärare har begränsad räckvidd och har inte den hastighet som behövs för att överleva resan till målet om de skulle mötas av ett effektivt och modernt flygförsvaret.

De jagare och patrullbåtar som tillverkas är nog effektiva vid närförsvaret, men torde vara odugliga vid större offensiva operationer till havs.

Av de cirka 71 ubåtar som finns är en atomdriven och kärnvapenbärare. Flottan har även cirka 700 stridsflygplan till sitt förfogande.

Bland markstyrkorna finns ett tiotusental stridsvagnar, vilka är gamla sovjetiska eller modifierade sådana.

Det finns ungefär 18.000 artilleripjäser av alla slag, från 122mm till 152mm.

Flygvapnet består av 390 bombplan, cirka 4.300 jaktplan (inklusive de 700 som står till flottans förfogande) och 350 helikoptrar. Av

Forts. på sid. 11



Kinesiska krigsmakten i aktion. Raketer avlossas från en ställning i Yunnan under det kinesiska angreppet mot Vietnam i mars 1979.

Kampen om makten efter Mao

Det är nu möjligt att skönja huvuddragen i den frenetiska maktkamp som rasade i Kina efter Mao Zedongs död 1976. Kampen mellan olika fraktioner fortsatte och idag ser det ut som om den förhållandevis "moderate" Teng Hsiao-ping skulle ha säkrat sin maktposition – men för hur länge?

En av sjuttioalets stora omvälvningar var Mao Zedongs död i september 1976 och de Fyras gängs fall. Det var inte bara fråga om några personers försvinnande från den politiska scenen utan även en klar kursändring för utvecklingen i det kommunistiska Kina.

Utanför landet har man med stigande förvåning betraktat förändringens vind över det kinesiska samhällslivet. Från det revolutionära och puritanska livet har kineserna gett sig i kast med att ta igen vad som förlorats under maosismens sista och politiskt överspända period.

Vart är Kina nu på väg? Det är en fråga som man nog får svar på när man läst Klaus Mehnerts bok *Kampen om makten efter Mao*. Han ger dessutom en detaljerad och samtidigt spännande överblick av intrigspelet i makttoppen och tecknar väl fångade porträtt av ensemblen i det kinesiska maktdramat.

Vad ledde nu till urladdningen då de Fyras gäng och maosismen gick under?

Chous död

Det hela började på sommaren 1972 när Chou En-lai fick besked att han led av cancer och att han inom några år skulle dö. Frågan om en efterträdare blev då aktuell. Den som blev utsedd att bära Chous mantel var Teng Hsiao-ping. Denne rehabiliterades därför i augusti 1973 efter att ha varit "osynlig" sedan han utrensades under Kulturrevolutionen på sextioalets.

För Mao och de Fyra, dvs. Maos hustru Chiang Ching, Wang Hung-wen, Chang Chun-chiao och Yao Wen-yuan, blev Teng ett hot mot den dittills förda extrema politiken.

Så länge Chou En-lai levde vågade de Fyra, som hade fått kontroll över landets propagandaapparat, inte öppet angripa Teng.

Denne, med stor del av landets parti-, stats- och arméapparat bakom sig stärkte efterhand sina positioner. 1974 kom utnämningen som Maos och Chous ställföreträdare samt som stabschef för krigsmakten.

I januari 1975 lanserades under Tengs

ledning programmet "de fyra moderniseringsarna" (av jordbruk, industri, försvar samt vetenskap och teknik) vilket blev en startsignal för en pragmatisk ekonomisk politik. Det året blev Tengs år. Inom många områden av samhällslivet började man gå ifrån det tidigare revolutionära synsättet och många av hans vänner, som fallit offer under Kulturrevolutionen, hämtades fram igen.

Den 8 januari 1976 kom det första stora skälvet. Chou En-lai dog. Bara någon vecka efteråt syntes inte Teng mer i officiella sammanhang. Som Chous efterträdare utnämndes Hua Kuo-feng, en då i Kina såväl som i utlandet, ganska okänd person. Utnämningen blev ändå en besvikelse för de Fyra, vilka hade hoppats att en av dem skulle bli utsedd.

Den dag då kineserna firar sina döda och smyckar sin gravar blev år 1976 en ödesdag också för de levande. Den 5 april hade tusentals människor samlats på Tien An-men-platsen för att hylla den döde Chou. Sammankomsten utmynnade istället i ett våldsamt upplopp mot regimen. De Fyra startade en omfattande presskampanj mot Teng och anklagade honom för intermezzo. Följaktligen beslöts redan den 7 april att Teng skulle uteslutas från alla poster inom och utom partiet. Hua blev samtidigt utnämnd till Maos efterträdare.

Under de följande månaderna publicerades i alla massmedia en störtflod av artiklar mot Teng och den politik han företrädde. Angreppen riktade sig också mot de ledande gamla partifunktionärerna över huvud taget.

Maos död

Den 9 september kom det andra viktiga dödsfallet då Mao gick bort. Sorgehögtidigheterna gick i de Fyras tecken. Dessa gjorde allt för att mobilisera sina anhängare och befästa sitt inflytande och ytterst syftade man till ett maktövertagande.

Hua hade därmed av de Fyra alltmer blivit inträngd i en allians med pragmatikerna och beslöt göra gemensam sak med dem. Den 6 oktober arresterades de Fyra. Men inte förrän

två veckor senare offentliggjordes arresteringen.

Hur hade egentligen denna scenväxling varit möjlig?

Det finns tre förklaringar. Den första och viktigaste: i de Fyras vägskaal hade två vikter legat – makten över media och Maos stöd. Nu visade det sig att Mao hade vägt tyngst. Störtandet av Teng hade möjliggjorts tack vare Maos stöd, men att störta Hua utan Maos hjälp var omöjligt.

Den andra orsaken var att de Fyras gäng genom ständiga attacker mot det gamla gardet svetsat samman dessa till en grupp. För det tredje: De Fyra hade varken tillräcklig makt eller popularitetsbas för att med utsikt till framgång kunna sätta sig emot de härskande. Jublet bland befolkningen efter störtandet av de Fyra hade främst sina rötter i förhoppningen att det äntligen skulle bli ett slut på alla outhärdliga kampanjer.

Den nya regimen stod inför ett omedelbart problem. Hur kunde man hylla Mao nästan som en Gud och samtidigt sända hans hustru och nära medarbetare till helvetet?

De Fyras Gäng

Men först och främst gällde det att etablera Hua som Maos efterträdare. Hans legitimation grundade sig på en papperslapp: på den hade Mao skrivit den 30 april 1976 "Har du allt i din hand är jag lätt om hjärtat." Om Mao med dessa ord verkligen ville göra Hua till universalärvinge eller bara uppmuntra honom med några vänliga ord, vem kan veta det?

Efter de Fyras störtande besattes alla viktiga poster med förvinansvärd snabbhet. För första gången sedan tidigt sextioalets har Kina i maktcentra, i provinser, i krigsmakten en relativt enhetlig ledning, och i motsats till tidigare står ingen Mao i bakgrunden och bara väntar på att genom en ny revolution spränga den enligt honom suspekta "stabiliteten och enheten" i luften. Detta faktum måste vara av avgörande betydelse för den framtida utvecklingen i Kina.

Vad skilde de fyra å ena sidan och Teng



Väggtidning från den tid då "De Fyras Gäng" styrde det kinesiska samhället. Väggtidningen med rubriken "Försiðelsen för klasskampen på det ideologiska området" ingick i kampanjen mot Konfucius (551-479 f.Kr.)

och hans medarbetare å den andra?

Det kan kanske åskådliggöras av Tengs berömda sats: "Det spelar ingen roll om katten är vit eller svart — bara den fångar råttor" och av de Fyras paroll "Hellre socialistisk försening än kapitalistisk punktlighet."

De Fyra fruktade att tonvikten på modernisering av industrin och satsningen på ökad materiell levnadsstandard oundvikligen skulle leda till att man skulle negligera det mål som var viktigast för dem: att skapa ett jämlikhets hierarkilösa samhälle. Liksom Hegel och Marx såg Mao i motsättningarnas kamp, i dialektiken, utvecklingens drivkraft, men inte såsom Marx under blott en kort tid fram till proletariets diktatur, utan snarare som Hegel: som en evig process. Eller som Mao en gång formulerade det kort: "utan motsättningar — ingen värld". Det är denna tankegång som ligger bakom de ständiga kampanjerna mot "bourgeoisin" i Kina.

Maos mål var att skapa en ny människa, som utan att det krävdes materiella lockbete lever som folkets tjänare, utan krav på privilegier i levnadsstandard. Men i motsats till många religiösa föregångare var Mao övertygad att denna nya människa måste skapas inte genom vackra predikningar, utan genom oavtålig revolutionär kamp mot sin fiende — "den gamla människan" dvs den "borgerligt tänkande människan." Risker är annars att människorna faller tillbaka i gamla sociala former.

Maos filosofi står i skarp motsättning till den klassiska kinesiska filosofin, som inte ser kampen som livets mål och mening, utan harmonin, en förening motsatserna emellan som etisk och politisk norm.

Öppning mot utlandet

Det måste ha kastat djupa skuggor över Maos ålderdom att han under sin livstid inte

hade lyckats skapa ett fungerande system utan hierarki, och att hans närmaste anhängare genom att dra åt skruven för hårt diskrediterade hans bemödanden, vilket oundvikligen måste framkalla en reaktion i riktning mot lugn och ordning.

I stället för konflikter enligt principen om "motsatsernas enhet" inträdde mellan de Fyra och Teng ett ohöjtt hat och kamp på liv och död.

Mao och de Fyras gäng är nu historia. Viktigare är Kinas framtid. Klaus Mehnert tror att det finns krafter i den unga generationen som är emot "produktion till varje pris". Vad de Fyra än kan ha avsett — appellerna som i deras media under de sista åren oavbrutet riktade sig till folket, vann genklang hos många ungdomar, ty de predikade förebilder som alltid gjort intryck på ungdom.

Om det tidigare främst hade handlat om en förvandling av den kinesiska människan till kommunist, så är målet nu: förvandling av Kina till modern stormakt.

En av förutsättningarna för detta är att Kina öppnas för omvärlden. Kineserna har således börjat satsa på utbildning i främmande språk i stor skala. Vilka konsekvenser detta kommer att få kan man bara ana. Den som förstår engelska kommer också att vilja läsa engelska böcker och tidningar och se engelskspråkiga filmer.

Maoismens reträtt

Ännu mer sensationella exempel på Kinas helomvändning är att man numera bejakar prestation och elitutbildning. För att rätt värdera denna punkt, måste man komma ihåg att Mao var dödsfiende till alla eliter.

De svåraste kursändringen har trots allt varit förhållandet till Mao. Den nya ledningen ville absolut inte hamna i samma situation som Krusjtjev, som 1956 totalt tog avstånd från Stalin.

De byggde i stället världens största mauso-

leum åt Mao för att sedan gradvis distansera sig från honom.

Ett steg var att man i juni 1978 i den kinesiska pressen publicerade ett tal av Mao från år 1962. Den gången hade Maos anseende sjunkit till ett minimum p g r a misslyckandet med det s.k. Stora Språnget. Han sade i detta tal att han av okunnighet hade begått fel. Men om Mao själv medgav att han inte var ofelbar, då kan inte heller hans efterträdare hålla honom för ofelbar. Det finns ingen absolut sanning heter det nu, inte heller hos Marx, Lenin eller Mao. Ty, och det är den springande punkten, sanningen är någonting som utvecklas. Marx och Mao lärde inte ut någon sanning i marxistisk mening, de lärde ut en metod. Robert Gothius

Klaus Mehnert: *Kampen om arvet efter Mao*. Berghs förlag.

(Forts. fr. sid 9)

egyptierna har man även — till ryssarnas stora förtrytelse får man anta — fått ett antal moderna Mig-23.

Budget och export

Enligt amerikanska underrättelserapporter 1977 skulle den kinesiska försvarsbudgeten uppgå till 35,5 till 44,4 miljarder dollar, eller mellan 8 och 10% av bruttonationalprodukten.

1976 uppgick den kinesiska vapenimporten till 188 miljoner dollar, medan exporten uppgick till 112 miljoner dollar. Detta kan jämföras med Sovjetunionen, där siffrorna var 241 miljoner dollar respektive 3,747 miljoner dollar.

Kinesisk militärhjälp har gått till en hel rad revolutionära grupper i olika länder. Bland enskilda mottagarländer märks Tanzania, Pakistan och Egypten.

Hotbilden

Slutligen bör, med anledning av de slutsatser man kan dra av moderniseringsprogrammet, påpekas att den militära ställning kineserna försöker uppnå inte direkt hotar västvärlden. Som läget är idag mellan Kina och Sovjet skulle kineserna aldrig våga sig på en militär konfrontation med Väst, då ryssarna nog otvivelaktigt skulle utnyttja detta tillfälle för att slutgiltigt göra upp med Kina.

Skulle kineserna och ryssarna däremot lyckas ordna upp sina meningsskiljaktigheter tillräckligt för att återupprätta sitt samarbete, skulle bilden givetvis bli en helt annan. De flesta västliga observatörer avfärdar dock denna teori.

Länder som Sydkorea, Taiwan och Japan kommer säkerligen inte att sitta med armarna i kors och åse den kinesiska upprustningen. De kinesiska ledarnas målsättning att vara en stormakt år 2000 kommer att besannas.

Hans G. Olsson

Falska profeter

Kyrkornas Världsråd styrs av radikala teologer som i många stycken förespråkar en socialistisk och revolutionär politik. Kritiken mot denna linje är inom rådet splittrad och svag.

De flesta vänner av kyrklig ekumenik, alltså samarbete mellan olika kristna kyrkor, har väl hälsat Kyrkornas Världsråds verksamhet med tillfredsställelse. Rådet har tillvunnit sig respekt även utanför kyrkliga kretsar. Men fjällen borde falla från iakttagarnas ögon, när de läser den skildring av rådets förhållanden som ges i den svenska översättningen av amerikanen Bernard Smiths bok *Fraudulent Gospel*, på svenska *Lögnens evangelium*.

Kyrkornas Världsråd bildades 1948 och präglades redan från början av den 1946 avlidne ärkebiskopen av Canterbury William Temple's socialistiska teologi. De flesta kristna kyrkor är medlemmar, men inte den romerska, ehuru den på flera avsnitt samarbetar med rådets organ. Ett uppseendeväckande uttråde ägde rum 1978, då Frälsningsarmén lämnade rådet, sedan den av rådet understödda "Patriotiska Fronten" i Rhodesia hade mördat människor i några missionsstationer. Rådet möts i generalförsamlingar vart sjunde år. Sådana hölls i Uppsala 1968 och Nairobi 1975. Dessemellan styrs verksamheten av en centralkommitté på 120 personer, av vilka 58 procent kom från öststater eller u-länder enligt en beräkning 1973.

Följaktligen blir också *missionen* något helt annat än den hittillsvarande. Ordförande i rådets Kommission för världsmission och evangelisering förklarade: "Bejakandet av afrikansk kultur, befordrandet av indisk andlighet och uppmaning till social revolution är utgångspunkterna för en ny tid i världsmissionen." KVR:s nuvarande generalsekretärer är Philip Potter, en västindier med tydligt hat till den vita civilisationen, förklarar, att "kyrkorna själva skall frälsas från sin fångenskap under härskande klassers, rasers och nationers intressen." I genomförandet betyder detta ingenting annat än att missionen skall bli en marxistisk uppvigling mot den vita kulturen, och så har också världsrådet konsekvent handlat i alla förekommande fall, vilket författaren dokumenterar på ett skrämmande sätt. Dr Potter och med honom rådets ledande krafter förkastar hela den hittillsvarande missionen och likställer frälsning med politisk befrielse, det vill säga kommunistiskt maktövertagande, vilket också ägt rum i flera länder med ständig hjälp av Kyrkornas Världsråd. De "industrimissioner" som rådet underhållit särskilt i Sydamerika gör mera skäl för namnet revolutionära uppvisningscentraler.

Denna nya missionspolitik fastslogs i en

konferens i Bangkok 1972, och inom två år hade alla stora västliga missionsällskap antagit de nya signalerna. Pastor Arthur Lewis, en anglikansk missionär, förklarar också, att "alltsedan guerillaorganisationerna blivit aktivt understödda av det s.k. programmet för bekämpande av rasism genom KVR och andra religiösa organisationer är marxistinfiltrationen i de kristna kyrkorna och organisationerna ställd utom all diskussion.

Aven i fråga om utbildningens syfte har KVR antagit det marxistiska programmet. Här om skriver författaren: "KVR ser utbildningen enbart som ett sätt att göra människorna medvetna om sin politiska situation och visa dem att de har makt att ändra den. KVR har aldrig uttalat sig om den politiska användningen av utbildningen i kommunistiska länder. — I sitt angrepp på världens litar KVR starkt på den marxistiska klasskampsfilosofin. — "Kyrkornas politisering är säkerligen fullständig, när man finner det viktigare att understödja terrorister än missionärer," tillägger Bernard Smith i sin bok.

I Korea, Vietnam, Rhodesia och andra länder där kommunistisk "befrielse" pågått har Kyrkornas Världsråd ekonomiskt och propagandistiskt understött de anfallande eller terroristerna. I sin kamp mot rasism har det konsekvent alltid vänt sig mot de vita makterna och den vita kulturen, men slagit dövsörat till för alla andra våldshandlingar. När en halv miljon kristna negrer i södra Sudan utrotades av de nordliga araberna i detta land hade de kyrkliga dignitärerna intet att säga, ej heller mot förföljelsen av kristna i alla öststaterna.

Självfallet har försök gjorts att inom rådet väcka det kristna samvetet. Ett sådant gjordes exempelvis 1974, då nobelpristagaren Andrej Sacharov vädjade till rådet att hjälpa sex litauiska katoliker, som hade fångats för sin tros skull. Men rådet företog ingenting. Det intresserar sig förvisso för de mänskliga rättigheterna — men inte i de kommunistiska länderna.

Till rådets generalförsamling i Nairobi 1975 smugglades ett brev från två ryska ortodoxa kristna, i vilket de framför allt vädjade om ingripande mot sättet att inspärta kristna på sinnessjukhus. Det blev verkligen en häftig debatt om brevet i rådet, men häftigheten kom från de öststatskristna, som förnekade allt missbruk av sinnessjukhusen. Rådet företog ingen åtgärd.

Vid centralkommitténs möte två år tidigare behandlades också de mänskliga rättigheterna. Den svenske representanten rektor Olle Eng-

ström yrkade, att man även skulle hänvisa till undertryckandet av de mänskliga rättigheterna i kommunistländerna. Delegerarna från det ena kommunistiska landet efter det andra förnekade att det förekom något undertryckande. Rektorns förslag nedröstades med 92 röster mot 2, medan 26 nedlade sina röster.

En av de sex presidenterna i KVR var mycket riktigt till sin död 1978 metropolit Nikodim, chef för moskvapatriarkatets sekretariat för utlandsfrågor. Han var en av dignitärerna i den helt kommunistkontrollerade ryska ortodoxa kyrkan. En annan president är en marxistisk sydamerikansk teolog. En tredje är ärkebiskopen av Uppsala Olof Sundby. Ett av offren för förföljelsen mot kristna i Sovjetunionen, Boris Tantalov, skrev: "Moskvapatriarkatets aktivitet utomlands är ett medvetet svek mot den Ryska ortodoxa kyrkan och den kristna tron. Patriarkatet framträder på världsscenen som en hemlig agent i kamp mot hela kristenheten."

I denna anda har också Kyrkornas Världsråd svikit sitt syfte att hjälpa etniska minoriteter — i de fall dessa bott i kommunistiska länder. Dit hör exempelvis judarna i Sovjetunionen. Däremot har det skickat ekonomisk hjälp till Black Power i USA och England, samt till indianska ockupanter och terrorister i USA.

I voteringar och beslut är det visst inte bara öststats- och u-landsföreträdare som röstar till förmån för kommunistiska strävanden. Så gör också huvuddelen av företrädarna för England och USA, vilka är mönsterbildande för de europeiska representanterna. Den innersta orsaken till denna nära nog självmordande hållning är framför allt vissa engelsmäns djupa skuld känsla över kolonialisternas framfart i gångna tider.

Men de fromma delegaterna är så politiskt naiva att de inte inser, att deras halv kommunistiska omvärderingar och ordförfälskningar är helt förödande för kristendomen och endast gynnar den stora björnen som väntar i bakgrunden — den kommunistiska världsrevolutionen, kristenhetens värsta fiende. Har det kyrkliga världsrådet en gång godtagit den marxistiska klasskampen som grundläggande i sin så kallade kristna världsbild, så lär det inte kunna hindra kommunismen att skörda frukterna.

Ebbe Aspegren

Bernard Smith: *Lögnens evangelium*. Bokförlaget Pro Veritate. Cirkapris 26:-.

NYTT FRÅN FÅNGLÄGREN

Intervju med Ivan Tjovkovij

Ivan Tjovkovij är ukrainare, född 1950. Han arresterades 1973 för att han anslutit sig till en illegal ukrainsk ungdomsorganisation, som påstods ha som mål att skilja Ukraina från Sovjetunionen och bilda ett självständigt Ukraina. Intervjuaren är anonym, men intervjun har smugglats ut ur ett fångläger i Uralbergen. Intervjun är sannolikt genomförd sommaren 1977, men har först nyligen nått Väst.

Fråga: Anser Du att Du är en politisk fånge?

Svar: Jag befinner mig i ett politiskt fångläger i Sovjetunionen. Mina politiska åsikter är motsatta de som det sovjetiska samhället försökt uppfostra mig till. Ja, jag är en politisk fånge.

Fråga: I Väst kallar man Dig dissident. Är det en bra beteckning?

Svar: Strikt talat menar jag att det ordet inte är rätt att använda, det visar inte på mångfalden. "Inakomytlatij" (en som tänker annorlunda) motsvarar mer verkligheten. Mina åsikter och övertygelser är desamma som de som finns hos den infödda befolkningen i Ukraina. "Skillnaden" består i att mina — och andras — tankar direkt inspirerar till handling.

Fråga: Ser Du Dig själv som nationalist? Vad känner Du inför begreppet nationalism?

Svar: Det är en fråga som man kan svara mycket enkelt på. Föreställ Dig en man som är född i Frankrike. Hans föräldrar är fransmän, han har franska som modersmål, han har bott i Frankrike hela sitt liv. Han vill läsa böcker på franska, han vill läsa tidningar och tidskrifter på franska, han vill att hans barn ska gå i en fransk skola. Han vill helt enkelt leva som en fransman. Tänk Dig denne man. Är han nationalist?

Frågaren: Det skulle jag inte vilja säga. Det är en vanlig människa.

Tjovkovij: Det är jag också. Men jag är född i Ukraina, och därför blir jag en nationalist här i Sovjetunionen.

Fråga: Är det rätt att säga att Du är en politisk människa?

Svar: Nej inte alls. Jag är en vanlig människa. Jag var arbetare och ägnade mig åt mitt yrke, inte politik. Att jag idag är en politisk fånge beror enbart på att staten kastat mig i fånglägret. Trohet mot fosterlandet, mot dess samvete, mot föräldrarnas vändan, har aldrig varit en politisk handling. Om en fransman ser sin framtid som oskiljaktig från hans medborgerliga plikter, kallar man honom därför en politisk människa?

Fråga: Nej inte alls. Men varför hänvisar Du för andra gången till Frankrike? Hur förklarar Du det? Är det bara en slump?

Svar: Nej, det är inte en slump. Jag har valt Frankrike eftersom jag fått uppfattningen att Frankrikes framtid obevekligt ligger under den röda fanan. Men då skall jag tillägga att min uppfattning grundar sig på vad jag kunnat läsa i den sovjetiska pressen, som är den enda informationskälla jag haft tillgång till. Jag har alltså intrycket att kommunismen är oundviklig i Frankrike och då kommer landet att drabbas av alla de problem som Ukraina har idag: läger för politiska fångar, olikstänkande, borgerliga franska nationalisterna.

Fråga: Har Du av sagt Dig Ditt sovjetiska medborgarskap? Hur kan Du som är nationalist göra det?

Svar: Jag vill lämna Sovjetunionen, eftersom jag inte känner mig som en politisk människa, och inte heller är någon. Jag är en vanlig människa. Jag vet inte hur jag skulle kunna vara till nytta för Ukraina här i Sovjetunionen, sedan jag lämnat lägret. Jag vill skaffa mig en familj, uppfostra barn och läsa vanliga ukrainska böcker. Och allt detta är möjligt bara genom emigration, tyvärr. Det är Ukrainas tragedi.

Fråga: Du vill till Holland, eller hur?

Svar: Jag, jag vill bo i Holland, om jag en dag lyckas emigrera.

Fråga: Varför Holland? Vad är det som tilltalar Dig där?

Svar: Det som landet representerar för mig. Det är en traditionell demokrati som visar respekt för individen. Dessutom är Holland enligt min mening inte hotat av "socialismens seger" med alla dess sovjetiska "lockelser".

Fråga: Din familj, är den införstådd med Din önskan att lämna landet? Vad tycker den?

Svar: Min familj vet inte om det, vare sig min mor eller far. Jag lämnade mitt hemland redan i mars 1973, efter det att jag arresterats. Efter en kort tid i KGB:s fängelse i Ivano-Frankovsk i Ukraina fördes jag till Ryssland, där jag fortfarande är. Mina föräldrar är förnuftiga, de inser att jag inte längre kan leva ett normalt liv i Sovjetunionen. Man låter mig aldrig studera... Och det för ord jag yttrat, inte för handlingar jag gjort. Man förbereder mig inför internering i ett läger med speciell regim. Mina föräldrar är ukrainare och de inser under vilka förhållanden de själva lever. De kommer att förstå mig. Det är först sedan jag kommit utomlands som jag kan leva som en människa.

Fråga: Räkna Du med att bedriva någon politisk verksamhet i Holland?

Svar: I första hand vill jag studera.

Fråga: Du är fångslad sedan snart fem år. Vilken är den mest skakande upplevelsen under de gångna åren?

Svar: Jag har sett hur man bryter ner levande människor, hur man förstör den mänskliga



själen. Människor som fört kämpade för Saken, Fosterlandet, Rättvisan finner sig nu långsamt döende i de sovjetiska fånglägren. De är sjuka, utmattade, förtvivlade, de börjar tjäna fienden, väl i medvetande om att de begår förräderi. De tror inte på några kommunistiska ideal. Inte alls, de som gör det är lätt räknade, men de förräder sig själva.

Fråga: Och vilket är Ditt ljusaste intryck från tiden i lägret?

Svar: Att det under dessa förhållanden, trots stalinlägrens plågor, tortyren, hungern, våldet, kamraternas förräderi trots allt finns personer som varit fångar i tjugofem år och trots detta behåller sin trohet mot Gud och Fosterland, och att dessa människor är i majoriteten.

(L'Est Européen, Paris)

Sydjemen

Den kommunistiska regimen i Sydjemen, som ligger mycket strategiskt vid infopet till Röda Havet, har inkallat 2.000 östtyska experter för att upprätta fångläger för politiska fångar. Östtyskarna har byggt 10 läger, bl.a. i Lahej och Dhala. Östtyskarna har snabbt blivit ännu mer hatade än de många ryssar och kubaner som redan tidigare funnits i landet. Östtyskarna uppger t.o.m. genomföra arresteringar och avrättningar utan att fråga de lokala myndigheterna. Två män arresterades således sedan de vänt sig till polisen för att fråga vad söm hänt med deras hustrur, som arresterats sedan de uttryckt sitt missnöje i en köttkö. (Sunday Telegraph, London)

En martyrs död

Hemliga polisen kom för att göra husrannsakan hos den ortodoxe biskopen i Archangelsk. Man hittade en nattvardskalk och kastade den på golvet och trampade på den. Biskopen kastade sig över kalken för att försvara den. Han vaknade upp först i fånglägret.

Biskopen förhördes om kyrkans verksamhet. Han hotades först med döden, men lovades sedan frihet om han blev informatör åt polisen. Biskopen lät sig inte skrämmas. Han sattes i en liten cell tillsammans med fem andra. De fick varken tvätta sig eller byta kläder och levde i sin egen avföring. Fångarna tappade tänderna. Biskopen blev så svag att han inte kunde hålla lössen borta. Han dog i fånglägret, sjungande begravningsmissan.

(Pravoslavna Zjizn)

Bokrecension

Sovjetiska författare

"Författarna är Rysslands parlament" sade Berlinskij, den ryska 1800-talskritikern. Hur fungerar detta parlament i dagens Sovjet? Hur kan nutidens diktare återspegla sanningen om vardagen i det våldiga landet där det politiska och även det kulturella livet är hårt kontrollerat? Vilken roll kan författarna påta sig i det sovjetiska samhällslivet?

De sammanfattande kapitlen som ger svar på ovanstående frågor är de mest intressanta i Disa Håstads bok *Samtal med sovjetiska författare*. Samtalen med ett trettiotal författare kompletterar och underbygger den bild Disa Håstad ger av den nutida sovjetlitteraturen. Det är nog välkänt att enbart författare som är med i författarförbundet är officiella. Detta förbund har tagit på sig uppgiften att censurera sina egna medlemmar och styra dem antingen med förmåner eller bestraffningar.

Det tycks vara ett rent nöje att bli en erkänd författare i Sovjet. Litfond, författarnas eget serviceorgan erbjuder sina medlemmar tjänstebil, fritidshus, vilohem, poliklinik och särskilda butiker, t.o.m. en särskild syateljé för författarnas fruvar där de kan sy sina påsar. De hör till de utvalda kasterna och får köpa lyxlägenhet i Moskvas centrala kvarter som är reserverade för eliten i parti och regering. Har man skött sig blir det också medaljer och ordnar. Medlemskapet i författarförbundet medför ett materiellt sett bekymmersfritt liv även om man slutar skriva för gott. Det ricker med att hålla föredrag, politiska tal och att redigera om sina tidigare verk.

Den författaren som trots allt detta tar sig friheten att följa sitt eget samvete och gå sin egen väg och inte vill lyda de centralt bestämda direktiven hamnar lätt utanför. Då kan han inte bara mista förmånerna utan i de flesta fall upphör han också existera som författare. Det blir publiceringsförbud och hans namn stryks från samtliga bibliotek i landet.

Även för dem som tillåts publicera är det svårt att nå fram till publiken. Böcker är en bristvara i Sovjetunionen. För att få läsa sina världsberömda klassiker måste sovjetmedborgarna köpa utanför bokhandeln och anteckna sig för kommande nyutgåvor. Nu levande författare ges vanligen ut i 100.000 exemplar varav den största delen går åt till de 30.000 offentliga biblioteken och till skolor och institutioner. Ett visst antal skickas till utlandet. Sålunda finns det nästan inga böcker kvar för de vanliga bokhandlarna. Till en följd av detta har en blomstrande svart bors uppkommit där de efterfrågade böckerna

byter ägare för astronomiska summor.

Representanterna för "Rysslands parlament" har en tung börda att bära. Ett betydande antal av dem sänder sitt bud till folket från utom landet eller från en självvald inre exil. Av allt att döma kommer deras antal att öka, ty maktthavarna i Kreml har på senaste tiden tagit i med hårdhandskarna både i världspolitik och när det gäller oliktankande inom sitt eget imperium.

T.L.

Disa Håstad: Samtal med sovjetiska författare. Askild & Kärnekull. Cirkapris 59:-.

Martyrer i öst och väst

"Att lyda Gud mer än människor." Med detta ofta livsavgörande påstående inleder Andres Küng sin bok *Kristna martyrer i öst och väst*. Han säger i förordet till boken att syftet är att visa hur troende människor i vår tid går i spetsen för frihetskampen på en rad håll i världen. Att vart vi vänder våra blickar kan vi upptäcka troende individer och grupper som dragits in i kampen mot världsliga förtryckarregimer.

Citatet från Apostlagärningarnas 5 kapitel, "De valde att lyda Gud mer än människor" står för hela boken. Han sätter direkt fingret på en springande punkt. Han säger: "Vi journalister är nästan alltid hedningar och har därför lättare att skildra rent världsliga motståndsrörelser, hur små och maktlösa de än är. Men vi ser inte lika klart det religiösa motstånd som finns i många diktaturländer i både öst och väst. De har oftast en större genomslagskraft och på sikt en verklig sprängverkan."

När Andres Küng säger detta är han blygsam, hans bok motsäger honom. Han själv såsom världslig journalist och författare har satt sig in i problematiken, om hur en troendes situation ser ut i vår värld. Det ger han fina och objektiva svar på i boken.

Küng säger: "Så länge man nöjer sig med att be till Gud om en bättre värld riskerar man som troende knappast förföljelse. Så är det också svårt att finna exempel på människor som skulle ha förföljts enbart på grund av sina religiösa övertygelser. Det är först när man drar för sig själv ofrånkomliga politiska konkreta slutsatser av sin religiösa övertygelse, som man kan råka illa ut.

Råkat illa ut, det har alla de människor som Andres Küng tar upp i sin bok, gjort. Gripande öden tas upp som för oinitierade ibland verkar främmande. Att en människas tro och förlitan på Gud kan anses vara så farlig i maktänseende. Om man är svart, vit eller gul, eller om man är hög eller låg. Küng berättar om Ignatius Kung Pin-mei, katolsk biskop i mångmiljonstaden Shanghai. Precis som alla andra kyrkans män i Kina utsattes Kung Pin-mei för de skådeprocesser som Stalin och hans kinesiska underhuggare mixat ihop. De hade fått för sig att Vatikanen stod

i "Världs imperialismens" tjänst. Också i Kina ville man flytta över katolikernas lojalitet från Rom till Peking. Som ett led i denna omdaning mördades katolska präster, munkar och nunnor. Kung Pin-mei greps också han, natten mellan den 8 och 9 september 1955 stormades hans hus och han fördes ut i mörkert med bakbundna händer. Han stod anklagade för som det hette: "en kriminell verksamhet som bedrivits av den kontrarevolutionära gruppen ledd av honom, Kung Pin-mei."

Propaganda-apparaten misslyckades dock när det gällde Kung Pin-mei. När han skulle visas upp som "den galne hunden" inför 150.000 människor. Den galne hunden som "avslöjats som spionchef och förrädare." Då, när Kung, anföraren av det avskyvärda Kungbandet, skulle till att bekänna sina synder inför den samlade allmänheten ropade han högt i mikrofonen: "Leve Kristus, Konungen." Tre gånger ropade han ut sin hyllning till frälsaren innan någon hann stänga av högtalaren. Publiken visste inte hur den skulle reagera tills någon ropade "Leve vår biskop." Andra föll in i leveropen för Kung Pin-mei och de kommunistiska organisationerna såg förtvivlade ut. Kung hade vänt massans vrede bort från sig och hans anhängare bland publiken hjälpte honom. "Grossisterna" i publiken arresterades senare, förmodligen sköts de.

Küng höll dock ut. Han ställdes inför rätta ett flertal gånger. Ledaren för den tillåtta nationella kyrkan, biskop Pi Chu-chi sa så här: "Kung förvandlade kyrkan till ett rövar-näste. Han är en landsförrädare och ett av kyrkans svarta får. Att han blivit arresterad ligger i både statens och 600 miljoner kinesers intresse."

Kung Pin-mei fick behålla livet. Idag går han och städar Shanghai's offentliga toaletter. Denne Gudsman är fyllda åttio år och ett bra exempel på en Guds handgångne. Han innebar ett hot mot de etablerade och en maktfaktor. Han hade tur, han fick behålla livet. Många i hans ställning fick och får inte behålla livet.

Det är många liknande öden som Andres Küng tar upp. Många skiftande livsöden i olika kyrkor runt vår värld tas upp på ett enormt intressant sätt. Det bästa är att det inte verkar vara journalistiskt frosseri i olyckor och död, utan det syns hela tiden att Andres Küng initierat känner för dessa människors öden på ett nyktert och känslomässigt riktigt sätt.

Ifrån den sovjetiska medborgaren Nijole Sadunaite i ett arbetsläger i Mordovien till Ugandas svarte ärkebiskop Janani Luwum, som sköts på odjuret Amins order i ett kaotiskt land, följer boken sitt tema. Boken tar upp assyriernas problem och jakten på troende i Sovjetunionen, Sydamerikas förtryckarregimer och deras grymhet mot kyrkans folk och tjänare tas upp på ett verkligt seriöst sätt. Andres Küng har skrivit en bra bok. Den är sansad, bitvis spännande och den ger en klar bild över de kristnas, ja över de troendes situation i världen. Så tror jag som sagt att Küng känner för dessa människor och att en del av bokens framtoning tyder på att Andres Küng själv är i högsta grad sant

troende.

Georgij Vins, före detta sibirisk lägerfånge för sin tro, säger i en dikt allt vad boken handlar om: att martyrens blod alltid varit den kristna kyrkans främsta utsäde.

*Vår tro är inte en legend,
inte en kvarleva från svunna tider
den är odödlighetens glans
för oss är den både liv och ljus.*

Andres Kungs bok är en manifestation på detta. Tron kan inte tas ner med politiska oegentligheter. *Donald Jansson*

Andres Kung: Kristna martyrer i öst och väst. Libris. Cirkapris 45:-.

Motskäl

Jag har med stort intresse läst boken *Motskäl* och funnit densamma vara en självklarhet i varje hem vars medlemmar är intresserade av en analys av rättssamhällets stabilitet kring domaren och jämlikheten, kring löntagarfonderna och lagarna, folkrorelserna, organisationerna och makten kring jämlikheten, friheten och demokratin, konsekvenserna i framtiden av samhällsskeden efter 1972. Kärnkraftfrågan och ett visst partis exeges om ett visst annat partis vind i samband med valresultatets orsaker faller på sin egen orimlighet när det visar sig att tredje parti i motsats till första partiets exeges förlorar väljare och visar en tillbakagång i valet.

Det är med ledning av boken inte alls svårt att komma fram till den linje av saktlighet som är så utmärkande för den konservativa humanismen. *Eric Thorburn*

Stig Strömholm: Motskäl. Norstedts.

Underjordisk rysk litteratur

För många personer är den sentida ryska underjordiska litteraturen lika med ett antal Samizdatblad plus Solzjenitsyns böcker. Ingenting kunde vara oriktigare.

För det första är även många av Solzjenitsyns böcker "samizdat" (av *sam*, själv, och *izdatel'stro*, utgivning). Samizdat innebär att skrifterna inte har tryckts på officiella, lagliga tryckerier utan underjordiskt, ofta i form av maskinskrivna ark av författaren själv. Samizdat omfattar alltså all olaglig litteratur, utom en mindre mängd skrifter och böcker, som smugglats ut till Väst och utgetts här utan att dessförinnan ha spritts i Sovjet.

För det andra är Solzjenitsyn långt ifrån den ende underjordiska författaren som verkat i Sovjetunionen de senaste 25 åren. I Jurij Maltsevs bok *Den underjordiska ryska litteraturen 1955-1975* tas vi med på en utförlig upptäcktsfärd bland den olagliga litteraturen under ovannämnda tidsperiod. Här visas hur

oerhört rikt urvalet av förbjudna böcker och skrifter är. Som författaren mycket riktigt påpekar, är den större delen av den sentida ryska litteraturen underjordisk, och detta inte bara av politiskt "oacceptabla" ståndpunkter hos författaren. Det är inte censuren som är det största hindret för ett fritt författarskap, den kan man ofta komma förbi med liknelser och tvetydiga fraser. Nej, det verkliga hindret är att allt officiellt skrivers måste följa en i förväg noggrant utstakad linje. Detta medför att författaren har stora problem att ge uttryck för sin personlighet, och många författare skriver alltså underjordiskt av rent litterära skäl. Detta hindrar naturligtvis inte att det mesta som skrivs underjordiskt har mer eller mindre starka politiska klanger.

Jurij Maltsev, som på grund av sitt samröre med "Den demokratiska rörelsen" hamnade på ett psykiatriskt sjukhus, fick år 1974 tillstånd att emigrera. Han undervisar nu i ryska språket och litteraturen vid universiteten i Parma och Perugia i Italien. I sin bok uppvisar han ett stort kunnande i såväl politik som litteratur, och läsaren får sig tillgodo skickliga analyser av de mångfacetterade samizdatkrifterna — prosa, poesi, memoarer, satirer, visor m.m.

Den förbjudna litteraturen har oerhört mycket att bjuda på, från satirer om det sovjetiska samhället, där det bl.a. talas om Grigorij Brandov som studerar vid Högre applådsolan, till finstämda dikter. Maltsevs bok är, förutom att vara mycket intressant, tämligen lättläst även för den som inte är särskilt bevandrad i litteraturhistoria. Och ett måste för den som vill påstå sig vara allmänbildad. *Christer Arkefors*

Jurij Maltsev: Den underjordiska ryska litteraturen 1955-1975. Forum.

Dessa förföljda

När Melker Johnsson sammanställer boken *Dessa förföljda för våra världen* så är det, osannolikt nog, en lucka i litteraturen om sovjetiska oliktankande som fylls igen. Hitills har vi haft böcker av oliktankande och böcker som beskriver det sovjetiska livet i allmänhet. Vi har också böcker som beskriver oppositionen i Östeuropa, och böcker som granskar den sovjetiska litteraturen.

Melker Johnsson försöker greppa hela det oppositionella spektret i Sovjet. Från de intellektuella över de religiösa till de nationella. Han försöker också sätta dessa grupper i relation till den sovjetiska staten.

På de 150 sidor som står till buds rymms naturligtvis ingen komplett analys av den sovjetiska oppositionella rörelsen. Det blir med nödvändighet en översiktlig beskrivning och en presentation av några välkända dissidenter.

Det översiktliga ökar tillgängligheten, och det begränsade antalet personer som tas upp till diskussion gör att var och en kan ges en bättre rättvisa än vad som hade varit möjligt vid en mer fullständig studie av den oppositionella rörelsen.

På det hela taget är det alltså en god strategi som författaren valt när han skall behandla sitt näst intill oändliga ämne.

Vad som gör boken extra läsvärd är de svenska anknytningar som görs på åtskilliga



ställen i boken. Hur kan det komma sig att Liechtenstein och Danmark står emot sovjetiska påtryckningar så mycket bättre än Sverige, när krav ställs på utlämning till Sovjet efter andra världskrigets slut? Hur kan "en framstående representant" i en hjälpgorganisation komma till slutsatsen att ett förord av Vladimir Bukovskij skall göra Melker Johnssons bok "opinionsmässigt dömd"? Hur kan en medlem i Svenska Akademien uttala sin avsky för "såna där moralister som reser runt för att frälsa världen" när han tillfrågas om han vill medverka i en kommitté för att arbeta för frigivande av de två pingstvännerna Bengt Sareld och Nils-Erik Engström?

Dessa och andra frågor, som skulle bli ytterligt pinsamma för dem som säkert aldrig kommer att läsa boken, sätter de sovjetiska oppositionellas verksamhet i ett vidare perspektiv.

I Sovjet krävs det mod för att opponera. Och modet finns. Men var finns modet i Sverige och i Väst?

I det förord som Vladimir Bukovskij skrivit, således trots avrådan från "välmenande" personer, finns följande tankvärda rader:

Till vår lycka finns det alljämt i världen personer, för vilka försvaret av människan och hennes samvetsfrihet står högre än ideologiska överväganden, storpolitiska finter och diplomatiska konstruktioner. De låter sig inte skrämmas av sovjetiska stridsvagnar och kärnvapenspetsar, och de vågar att sprida sina åsikter på bekostnad av andra människors liv, till priset av bedrägerier och förtiganden.

Att vi fått allt fler sådana personer är, enligt Bukovskij, skälet till att man i Sovjet idag inte, som för trettio år sedan, slår ihjäl de oliktankande.

Det behövs onekligen fler personer av den typ som Bukovskij talar om. Melker Johnsson är en av dem som finns idag. *Carl G. Holm*
Melker Johnsson: Dessa förföljda för våra världen. Akademilitteratur. Cirkapris 55:-. Genom Contra 43:-.

notiser- utlandet

Inflationen i Öst

Idag är kanske inflationen ett av de mest akuta problemen i Östeuropa. Officiellt medger man sällan att det finns någon inflation och officiella uppgifter på inflationens storlek är svåra att få tag på.

I Ungern har priserna ökat snabbt under det gångna året, och "The Economist" i London uppskattar prisnivån i slutet av 1979 till 13% över prisnivån vid motsvarande tid 1978.

I Polen uppskattas inflationen ligga på mellan 11 och 19 procent — flertalet bedömare menar att den senare siffran ligger närmast sanningen. En ganska typisk följd av statens försök att hålla nere priserna i ett kommunistiskt samhälle är att priserna officiellt ligger kvar på den låga nivån i de statliga butikerna, där det inte finns några varor att köpa. Samtidigt kan emellertid kunderna gå och köpa de saknade varorna i privata butiker till betydligt högre priser. I den statliga butiken genomför man officiellt ingen prishöjning, men vad spelar det för roll för kunden?

I många länder i Östeuropa försöker myndigheterna att hålla matpriserna nere — för att hålla den politiska oron på låg nivå — man vet sedan upproret på polska östersjökusten 1970 att det ligger dynamit i matpriserna. Men dessa subventioner kostar staten allt större summor. I Ungern går en tredjedel av statens utgifter till att subventionera livsmedel, och andra kommunistländer ligger inte långt efter. Och varifrån tas pengarna? Naturligtvis från kunderna själva, statens huvudsakliga inkomstkälla ligger på varuskatter, som dock inte nödvändigtvis behöver läggas på samma varor som subventionerna. Helhetseffekten blir emellertid av naturliga skäl oförändrad.

Sovjetiska flygplan

Sedan en finsk DC-3:a störtat i Rissala har ledande politiker på löpande band förklarat att nu måste Finland köpa sovjetiska flygplan, både till försvaret och till Finnair. Först på plan var den kommunistiske trafikministern Saarto, som senare backats upp av den centerpartistiske utrikesministern Väyrynen och socialdemokraternas Ralf Friberg. Finnair vill naturligtvis inte ha några sovjetiska plan, men kan tvingas böja sig för det politiska trycket. Den störtade DC-3:an var byggd på 1940-talet, men konstruktionen är från 1935.

(*Express, Helsingfors*)

Protester i Bulgarien

I den bulgariska huvudstaden Sofia lyckades anti-kommunisterna nyligen veckla ut en stor banderoll på en byggnad som ligger vid samma torg som landets parlament. Banderollen hade texten "Ner med kommunismen". Samtidigt delades flygblad med samma innehåll ut framför parlamentsbyggnaden. Demonstranterna lyckades ta sig undan oupptäckta sedan polisen snabbt kommit till platsen.

(*Österrikiska televisionen*)

USA stöder Sovjets militär

Rubriken låter kanske märklig, men det är vad ordföranden i det amerikanska representanthusets underutskott för forskning och utveckling på försvarsområdet Richard Ichord kommit fram till. Ichord, som är demokrat från Missouri, hävdar att ryssarna har brutit mot de överenskommelser som låg bakom amerikanska leveranser av utrustning till den stora lastbilsfabriken i Kama. Hans Heymann, expert från CIA, som vittnat inför Ichords utskott framhåller att en betydande del av produktionen av dieselmotorer i Kama används för militärt bruk. Det skall enligt Heymann röra sig om cirka 50.000 motorer om året.

Motorerna används bl.a. i pansarbandvagnar och stridsvagnar, även i den nyaste sovjetiska stridsvagnen, T-72.

(*Human Events, Washington*)

Sovjetisk religionsfrihet

Efter första terminen skolåret 1977/78 i den åttånåriga skolan i Dubicjai i Varėnas kommun i Litauen sänktes ordningsbetyget på grund av kyrkobesök för följande elever: Alfredas Avizinis (2:a klass), Virginija Adomavičiūtė (7:e klass), Marytė Avizinytė (8:e klass) och Danutė Skaramakaitė (8:e klass). När lärarinnan frågade vilka elever som besökte kyrkan, steg dessa modigt fram, varefter lärarinnan fastslog att "Den som besöker kyrkan kan definitivt inte få ett bra ordningsbetyg."

TV i Öst

I Östtyskland är det svårare än i andra östländer att kontrollera informationsflödet till medborgarna. Både radio och TV når stora delar av Östtyskland, från Västtyskland och från Berlin. När det är stora nyheter tittar 80% av tittarna på västtysk TV! Seriosa politiska program kan ses av upp till 40% av tittarna i Östtyskland och när det gäller lätt underhållning kan tittarsiffrorna nå 70%!

Skyltstrid i Östtyskland

Inför den stora mässan i Leipzig i Östtyskland, då många utländska besökare kommer till staden, satte en garageägare upp en skylt med texten "Garage uthyres för 30 Västmark." De östtyska folkpoliserna ryckte ut och krävde att skylten skulle tas ned. Mannen förklarade att han saknade en väsentlig reservdel till sin i Östtyskland tillverkade Wartburg-bil, och att denna reservdel bara kunde köpas för västvaluta i de speciella butiker som bara säljer i sådan valuta. Polisen skaffade fram reservdelen och mannen tog ner skylten innan mässan öppnades.

(*Intern Informationen, Interlaken*)

Den kidnappade kanotisten mördad av ryssarna

Den 16 augusti 1979 ansökte den litauiske kanotisten Vladas Česiūnas, guldmedaljör i de olympiska spelen i München 1972, om asyl i Västtyskland. Ansökan beviljades. Några dagar senare gav han en intervju till den litauiskspråkiga dagstidningen Draugas som utges i Chicago. Han redogjorde där för den behandling som de sovjetiska idrottsmännen utsätts för av regeringen i syfte att till varje pris uppnå segrar. Han uppgav också att han ämnade skriva en bok på detta tema.

Den 13 september kidnappades han av KGB-agenter och återfördes till Moskva. Detta uppmärksammades av västerländsk press, speciellt då i Västtyskland. Affären tystades dock ned av den västtyska regeringen, som föredrog att tro på ryssarnas förklaring om "Trivilligt återvändande." På detta sätt offrades ytterligare en frihetslängtande människa på politikens altare. Skamligt. Slutet på denna historia har av oförklarlig anledning så gott som helt förbisett av Västeuropas massmedia. Detta är Česiūnas' tragiska öde: Efter att ha avtvingats självkritik stängdes han in på ett psykiatriskt sjukhus i Vilnius. Därefter hängdes han av den sovjetiska säkerhetspolisen.

Česiūnas bodde i Västtyskland hos familjen Forkert i Iserlohn i Westfalen. Till dessa hade han sagt: "Vad som lin händer mig ska ni veta att jag aldrig har för avsikt att återvända till Sovjetunionen." Česiūnas är nu död, men Helmut Schmidt sover förmodligen fortfarande gott om natten. Bonns östpolitik fortsätter att skörda offer.

(*Christer Arkefors*)

Militärtjänst i Kina

Militärtjänsten i Kina har förlängts och omfattar nu 3 år i armén, 4 år i flygvapnet och 5 år i marinen! (*New Zürcher Zeitung*)

Votering i FN

Vid omröstningen i FN:s generalförsamling angående resolutionen om ett fördömande av Sovjets invasion i Afghanistan blev resultatet att resolutionen antogs med 104 röster mot 18 och 18 nedlagda. Några länder, däribland Kina och Rumänien, var inte närvarande. Förteckningen över de länder som röstade nej respektive avstod ger en god överblick över hur starkt det sovjetiska politiska trycket är.

Följande 18 länder röstade emot resolutionen: Afghanistan, Angola, Vitryssland, Bulgarien, Kuba, Etiopien, Grenada, Laos, Mongoliet, Mozambique, Polen, Sovjetunionen, Sydjemen, Tjeckoslovakien, Ukraina, Ungern, Vietnam och Östtyskland.

De 18 länder som lade ned sina röster var: Algeriet, Benin, Burundi, Cypern, Ekvatorialguinea, Finland, Guinea, Guinea-Bissau, Indien, Kongo, Malawi, Mali, Nicaragua, Nordjemen, Sao Tomé, Syrien, Uganda och Zambia.

(*Christer Arkefors*)

Muslimer kallas hem

I inledningsskedet av invasionen av Afghanistan sattes Sovjetin soldater från de södra muslimska republikerna i Centralasien. Resultatet var dock inte alls vad man tänkt sig. Sovjetiska soldater från Uzbekistan och Tadzjikistan kom snart på alltför vänskaplig fot med afghanerna. I hemlighet köpte de sovjetiska soldaterna exemplar av Koranen. För att slippa ifrån sådana händelser har de centralasiatiska soldaterna dragits tillbaka och ersatts med européer.

(Sunday Telegraph, London)

Östtysklands finger i Iran

De studenter som håller ett femtiotal amerikanska ambassaden i Teheran har delvis utbildats i Östtyskland. Det gäller en kärntrupp bland de militanta studenterna, som kommer från högskolor i Östtyskland. De har tillhört ett "flygande ockupationskommando" som bl.a. gjort sig skyldiga till ockupationen av Irans generalkonsulat i Genève 1976 och Irans ambassad i Nederländerna 1978.

Irans president Banisadr har själv i en intervju i den franska tidningen *Le Monde* medgett att de studenter som ockuperar amerikanska ambassaden i Teheran "låter sig styras av vissa politiska grupper som står det kommunistiska Tudeh-partiet och Sovjetunionen nära."

Socialdemokrater vill ha längre värnplikt!

Nej, det är inte de svenska socialdemokraterna som ställer detta krav. Däremot har den socialdemokratiska ledamoten i västtyska förbundsdagens försvarsutskott, Erwin Horn, för tidningen *Die Welt* uppgett att han arbetar för längre värnplikt. 18 månader tycker han bör vara en rimlig tid. Förlängningen av den allmänna värnplikten kan eventuellt kombineras med kvinnlig värnplikt menar Horn. Åtgärder behövs för att kompensera för nedgången av antalet män i de åldersklasser som skall rycka in under senare delen av 1980-talet.

Sydafrika

Vi har tidigare berättat om de förändringar i rasåtskillnadspolitikerna i Sydafrika som initierats av premiärministern P.W. Botha. Utvecklingen har sett ut att sakta men säkert gå i rätt riktning.

Den positiva utvecklingen verkar emellertid nu ha stannat upp. Oppositionen inom Bothas Nationella Parti har växt sig starkare. Bothas försäktiga politik för att bli av med rasåtskillnaden tvingas till ett uppehåll, bl.a. genom insatser från ledaren för partiet i Transvaal, traditionellt den starkaste organisationen inom partiet, Andreas Treurnicht. Treurnicht är medlem i regeringen och tillhör de s.k. *verkrampte*, dvs. anhängare av en fortsatt hård rasåtskillnadspolitik.

Företagszoner

I den brittiska regeringens senaste budget vill man slå ett slag för underutvecklade regioner. Men man vill slippa ifrån direkta subventioner. Istället föreslår man inrättandet av sex "företagszoner", där staten och de lokala myndigheterna inte ska ställa lika hårda krav på företagen som i resten av landet. Inskränkningarna i byråkratin och avgifterna gäller bland annat stadsplanebegränsningar, avgifter till yrkesutbildning, lägre förmögendetsskatter m.m.

(The Economist, London)



Flyktingar till Sydafrika

Sedan kubanernas inmarsch i Angola har mer än 50.000 angolaner flytt till Namibia, som kontrolleras av Sydafrika.

(Slowakische Nachrichten, München)

Polens ekonomi

Polens ekonomi är inget att glädjas över. Nationalinkomsten sjönk med 2% 1979. Skörden av spannmål stannade på 17 miljoner ton mot planerade 22 miljoner ton. Och underskottet i handelsbalansen var 1,3 miljarder dollar.

Laserkanon

I USA experimenterar Boeing-fabrikerna i samarbete med flygvapnet med laserkanoner. Man hoppas kunna förrinta föremål genom riktade ljusblixtar. Målsättningen är att utveckla vapen som med ljusets hastighet kan angripa och förrinta anfallande interkontinentala kärnvapenrobotar. Laserkanonerna skulle också kunna användas för att slå ut fiendens spaningsatelliter.

(Die Welt)

(Forts. från sid. 7)

kampanjen mot folkpartiets engagemang för linje 2 (och socialismen) kom säkert inte som någon överraskning för fp-ledningen, men man stod inför ett svårt val. Det var säkert främst i egenskapen av en ganska opreciserad linje i "mitten" som folkpartiet valde linje 2. Socialismen fick man ta på köpet, för nöjet att få samarbeta med den socialdemokratiska propagandamaskinen. Säkert var en del ledande folkpartister inne på tanken att "testa" tanken på ett samarbete (s)-(fp), men resultatet av denna test har varit entydigt. Utbildningsminister Jan-Erik Wikström har också offentligt tagit konsekvenserna av detta och nu offentligt deklarerat att ett sådant samarbete är otänkbart.

För folkpartiet gällde det liksom för socialdemokraterna att hålla ihop partiet. Men i ett större perspektiv var folkpartiets agerande till klar fördel för en borgerlig politik. Folkpartiets bidrag till linje 2:s röstetal rör sig om ett par procentenheter. Linje 2 hade även med ett annat agerande från folkpartiledningen kunnat bli betydligt större än linje 1. Men genom att folkpartiet stött bakom linje 2 kan partiet vara med och göra anspråk på att "tolka" innebörden av socialiseringskravet. Redan innan omröstningen värjde sig folkpartiet mot moderata kritiker av partiets socialiseringsvilja och förklarade att det inte alls var fråga om något socialiseringskrav. När socialdemokraterna nu efter omröstningen pliktskyldigast kräver socialisering kan folkpartiet med viss rätt hävda att man inte står bakom den helt entydiga formuleringen på baksidan av linje 2:s röstsedel.

Moderaterna

Omröstningsresultatet var säkert en besvikelse för moderaterna. Opinionsundersökningar indikerar att bara 55% av partiets viljare röstade på linje 1. Åtskilliga avstod eller röstade på de andra linjerna. Ett visst tillskott fick linje 1 från folkpartiet. Men även för moderaterna var det fråga om att hålla ihop partiet. Det var säkert av detta skäl som moderaterna inte gick ut med en hårdare linje. De som är anhängare av fortsatt utbyggnad av kärnkraft — utöver 12 aggregat om så skulle behövas — hade ju inget alternativ att rösta på. De fick nöja sig med linje 1. Säkert är dock moderaterna beredda att ompröva sin formellt restriktiva linje till kärnkraften, när behoven dyker upp om kanske fem år.

Sammanfattning

Folkomröstningen har medverkat till att lösa en rad partitaktiska problem. På det sättet kan man säga att omröstningen blivit en framgång för alla partier, eventuellt med undantag för moderaterna. Men det är också främst på det partitaktiska planet som omröstningen haft någon betydelse.

Carl G. Holm



Byråkrati

Ett pressmeddelande från jordbruksdepartementet meddelas att Kulla Scoutdistrikt i Skåne av regeringen fått tillstånd att förvärva en mindre jordbruksfastighet i Örkelljunga kommun. Departementet lägger värtaligt ut texten om hur angeläget det är att scouterna får köpa marken.

Departementet har säkert rätt, men varför diskuterar man inte det absurda i att regeringen ska behöva fatta beslut om att en scoutorganisation får köpa en mindre fastighet?

Hård kamp på Volvo

Yttersta vänstern, denna gång i skepnad av Kommunistiska Arbetarförbundet, KAF, har skaffat sig en stark position i Sveriges största verkstadsklubb, den på Volvo i Göteborg. KAF är drivande kraft bakom "Facklig Opposition" som ställer upp i valen till klubbstyrelse. Man försöker dock utåt framställa "Facklig Opposition" som en betydligt bredare organisation. I vårens val fick de tre kandidaterna från FO/KAF mellan 45 och 46 procent av de avgivna rösterna. 4.500 av 12.000 medlemmar i verkstadsklubben röstade.

FO/KAF har en särskilt stark ställning på Volvo Lundbyverken, där man tillverkar lastvagnar. Där har också en våldsam strejk ägt rum under 1979 (fabriksgrindarna stormades och vräktes omkull).

KAF/FO har egen majoritet i sektionsstyrelsen på Lundbyverken, medan socialdemokraterna har kontroll över övriga tio sektioner inom verkstadsklubben. Lundbyverken har genom detta snabbt blivit lokalradions favoriter.

KAF är anslutet till den trotskistiska fjärde internationalen, och har sin bakgrund på studentkärnorna. Man har nu beslutat sig för att satsa på industrin och skickat ut sina medlemmar för att bli arbetare. På Volvo har man varit framgångsrika i sin agitation. Sannolikt har man med omsorg valt ut en industri med en fackförening som haft svårt att engagera medlemmarna.

Även på vissa större sjukhus har KAF bildat fackliga klubbar. Det gäller Akademiska sjukhuset i Uppsala samt Sahlgrenska och Östra sjukhusen i Göteborg.

KAF:s verksamhet är hemlighetsfull. Inte ens namnen på partiets ledning, centralkommittén med 39 medlemmar, är offentliga. Inga protokoll är tillgängliga från kongresserna och när det gäller det viktigaste organet, politbyrån, är t.o.m. antalet medlemmar hemligt.

Socialdemokraterna i Göteborg har nyligen gett ut en skrift som avslöjar KAF/FO. Där säger man att om KAF skulle nå framgång i sina lönekrav skulle hela Volvo gå omkull på mellan två och tre år!

Det skall tilläggas att KAF i riksdagsvalet 1979 fick 1.819 röster. I hela landet.

Stödpolitik utan ände

Under de senaste åren har som bekant samhällets stöd till företagen växt till enorma belopp. Den för tillfället något bättre konjunkturen har gjort att stöden inte ökar lika snabbt för tillfället. Men när aktiviteten var som intensivast skedde uppenbarligen många misstag. Ett av dessa har granskats av Riksdagens revisorer. Det gäller stödet till Uddeholm, det s.k. Uddeholms-länet.

Staten lovade att låna ut 600 miljoner kronor till Uddeholm. Men pengarna betalades aldrig ut. I Uddeholm bokfördes detta som en tillgång (fordran på staten: 600 miljoner kronor). Inget togs upp på skuldsidan i balansräkningen. Detta var helt i överensstämmelse med de tankar som industridepartementet hade med lånelöftet.

Sättet att bokföra lånet godkändes av bolagets revisorer, men det föranledde skarp kritik från andra revisorer.

Nu har således även Riksdagens revisorer granskat frågan. Det är en mycket kritisk granskning. Den som är van vid att läsa försiktigt formulerade byråkratiska PM finner en hård kritik som går rakt på sak.

Det är inte Uddeholm som i första hand utsätts för kritik, utan regering och riksdag, som fattat beslut som innebär att Uddeholm brutit mot redovisningspraxis. Transaktionerna får också till följd att "i skattehänseende godtas sålunda att företaget beskattas för intäkter som det aldrig uppburit och sedan åtnjuter avdrag för kostnader som aldrig uppkommit." "Hela förfarings sättet innebär att enbart genom bokföringstransaktioner, som inte återspeglar någon reell bakgrund av den i bolaget bedrivna verksamheten, en resultatförbättrande post på 600 milj. kr. har redovisats hos bolaget och fiktiva kostnader motsvarande detta belopp bokförts eller kommer att tas upp i bolagets redovisning."

Hård kritik riktas också mot statens sätt att bokföra lånet.

Metoden att bokföra Uddeholms-länet motiverades av viss speciallagstiftning kring lånet. Metoden har dock kopierats även av andra företag som fått statligt stöd. Där blir kritiken från riksdagens revisorer ännu fränare. Särskilt gäller detta det statliga skogsföretaget ASSI:

Assi har med här redovisat beslutsunderlag funnit skäl att i sin årsredovisning ta upp villkorslånet som en extraordinär intäkt. Genom en resultatreglerande post i årsbokslutet har motsvarande belopp överförts till bundet eget kapital... Trots de anvisningar som företaget lämnat i sin årsredovisning torde redovisnings sättet kunna betecknas som vilseledande och helt strida mot redovisningsteknisk praxis och god redovisningssed.

Carl G. Holm

Samhällsföretag

Ett av Sveriges största företag heter *Samhällsföretag*. Samhällsföretag driver 370 skyddade verkstäder för handikappade, alkoholister m.fl. och sysselsätter sammanlagt över 20.000 personer.

Idén bakom företaget, att ge handikappade en så meningsfull sysselsättning som möjligt, är naturligtvis god. Men mycket av Samhällsföretags verksamhet kan på goda grunder ifrågasättas.

Inte sällan känner sig småföretag miss-handlade av Samhällsföretag som utan hämningar plagierar produkter och säljer dem till priser som ligger under de privata företagens tillverkningskostnader. Samhällsföretags verksamhet går naturligtvis inte ihop och företaget får årligen generösa bidrag för att täcka underskotten.

Ett aktuellt fall gäller företaget *Coripen* i Hok i Småland. Det sysselsätter sex personer. Företaget hade tagit fram en lamphållare som såldes till en av Samhällsföretags verkstäder. Lamphållaren är patentsökt i Sverige och har beviljats patent i USA. Plötsligt annulleras ordern från Samhällsföretag. Samhällsföretag har börjat tillverka lamphållaren i egen regi, och säljer den dessutom till priser som ligger under Coripens tillverkningskostnad.

Lamphållaren hade utvecklats för stora kostnader av Coripen, men när man förlorade ordern till Samhällsföretag trodde man att Samhällsföretag gått över till en annan konstruktion. I en butik hittade man emellertid av en händelse en ljusstake som avslöjade att det var fråga om ett rent plagiat. Samhällsföretag hade inte ens brytt sig om att låta S-märka den egna lamphållaren. Den var ju en kopia av Coripens godkända.

VD för Coripen Lennart Gustafsson säger i tidningen *Arbetsgivaren* att ett agerande från Samhällsföretag på detta sätt innebär ett hot mot alla småföretag som utvecklar egna produkter. Är det någon mening med att lansera nya produkter när subventionerade verkstäder kan gå in och erbjuda dem till underpriser?

Beviljar Patentverket det sökte patentet kommer Coripen att stämma Samhällsföretag för patentintrång.

Ideologisk säkerhetsrisk

Ideologisk renlärighet in absurdum leder måhända till att vi får en försvarspolitik som blir en säkerhetsrisk för vårt land. Centerriksdagsmannen Gunnar Björk (som inte skall blandas samman med den moderata riksdagsmannen Gunnar Biörck) har således förklarat att centern inte kan acceptera "ett högteknologiskt flygplan som ersättning när Viggen försvinner."

Vad säger fienden om det? Ställer den också upp på att föra krig med mynnigsladdare, eller kanske rentav svärd?

Stockholms kommun lägger ut på entreprenad

Stockholms kommun har lagt ut inkassoverksamheten för att driva in parkeringsavgifter till det kommunala Stockholms Kommuns Parkerings AB på entreprenad. Detta gör kommunen sedan den verksamhet som tidigare bedrivits i egen regi visat sig vara så undermålig att den vid flera tillfällen utsatts för kritik av Datainspektionen, som har tillsyn över inkassoverksamhet.

Enligt inkassolagen skall inkassoverksamhet ske i enlighet med "god inkassosed", något som beskrivs i förarbetena till den lag som tillkom för att få bukt med tvivelaktig verksamhet som tidigare bedrevs av ett antal mindre nogräknade företag. Nu har alltså Stockholms kommuns verksamhet fallit för denna lag.

Bakgrunden ger måhända en inblick i hur byråkratin missköter sina uppgifter och utnyttjar sin maktposition för att trycka ned vanliga medborgare i skorna.

Ett av de fall som kritiserats av Datainspektionen rörde en av Contras redaktionsmedlemmar. Denne fick i december 1978 ett krav från Stockholms kommuns gatukontor för en parkeringsförseelse som han påstods ha gjort sig skyldig till i september samma år på mark tillhörig Stockholms Kommuns Parkerings AB. Betala eller gör invändningar inom åtta dagar, annars vidtas rättsliga åtgärder. Eftersom bilen aldrig parkerats på den påstådda platsen gjordes självklart invändningar. Efter ett halvår kom en stencil från gatukontoret. Den meddelade att invändningarna avvisades. I stencilen stod det att i det avtal som slutits med parkeringsbolaget (genom att parkera bilen på parkeringsplatsen) ingick att parkeringsbiljetten skulle läggas synlig i vindrutan. Eftersom detta inte gjorts hade avtalsbrott skett. Vidare "informerade" man om att det inte var något vanligt parkeringsbrott, utan fråga om ett civilmål, det skulle alltså inte bara bli fråga om straffavgift utan också om rättegångskostnader. Om inte betalning skedde inom åtta dagar.

Stencilen var formulerad som vore det ett officiellt beslut utan möjlighet att göra något åt.

Ett nytt brev till parkeringskontoret resulterade i ett svar efter ytterligare nästan ett halvår. Inte från gatukontoret, utan från kommunens juridiska avdelning. Gatukontoret hade överlämnat ärendet till juridiska avdelningen för att stämning skulle uttas. Den juridiska avdelningen meddelade nu gatukontoret att det inte var lämpligt att ta ut stämning, eftersom kommunen sannolikt skulle förlora målet. Anledningen till detta var enligt juridiska avdelningen att det skulle vara svårt att bevisa vem som parkerat bilen på parkeringsplatsen. Innan årsskiftet 1978/79 gällde nämligen regeln att föraren (inte ägaren) var ansvarig för felparkering på privat mark.

Efter detta anmäldes hela ärendet till Datainspektionen. Brott mot inkassolagen hade skett på elva punkter. Datainspektionen handlade snabbt och resolut. Först informerade man om att liknande ärende behandlats för

bara någon månad sedan. Efter inspektion på gatukontoret hade man förelagt ett flertal ändringar i rutinerna. Den nya anmälan föranledde ytterligare åtgärder. I ett brev till kommunen krävde man förklaring och rättelse på de punkter som inte tagits upp i det första ärendet. Svar begärdes före ett visst datum. Det datumet klarade inte kommunen av att hålla. Men när svaret kom några veckor senare var det en desto större framgång. Kommunen lade ner sin egen inkassoverksamhet och lade ut allt på entreprenad. Säkerligen en åtgärd som såväl leder till besparingar för skattebetalarna som till ökad rättssäkerhet för dem som utsätts för krav.

Miljövänner

Vi har några gånger tidigare i Contra berört *Miljöcentrum* och Björn Gillberg. Inom Miljöcentrum är man noga med att inte låta vänsterextremister och kommunister få inflytande över verksamheten. Man inser att dessa grupper inte är det minsta intresserade av miljöfrågor, utan bara av att få inflytande över en intressant folkrörelse. Ett av de senaste numren av Miljöcentrums tidskrift *Miljö och Framtid* innehåller en intressant avhyvling av de "miljövänner" som accepterar samarbete med Moskvas svenska sympatisörer:

"Genom att sätta 18 miljoner i händerna på Folkkampanjen, som domineras av vpk och miljövänner, har centern bidragit till att sätta stämpeln kommunistdominerad på rörelsen mot atomkraft. Därmed avgjorde centern också i praktiken utgången av folkomröstningen..."

Kamp mot byråkratin

Ytterligare ett steg har tagits i regeringens kamp mot byråkratin. Genom en kungörelse i Svensk Författningssamling meddelas att förordningen från 1909 angående tysk konsulat-tjänstemans underrättande om vissa ämbets- eller tjänsteförrättningar har upphävts. Kan vi rentav förvänta oss ännu djärvare insatser i kampen mot byråkratin framöver?

BREV TILL CONTRA: Vänstern som försvann

Biträdande professor Swedner, Lund, har undersökt vänstersympatier bland yngre människor i Sverige. En välkommen förbättring noteras nu i förhållande till sextioalet.

Denna notis (Contra nr 1 1980) föranleder en kommentar.

När man jämför är det fråga om vilken måttstock man använder. Tyvärr kan man inte jämföra politiska partier i Sverige direkt mellan 1960 och 1980. Detta beror på inverkan av den mycket effektiv hjärntvätt, som ständigt försigår i massmedia. I början på sextioalet övertogs undervisningen vid Sveriges journalisthögskolor av marxister av olika schatteringar och ultraliberaler. Sedan dess har det, med få undantag, utexmanierats marxistiska soldater och ej journalister. Självklart skall en journalist redovisa exakt vad skeendet innebär, vad den intervjuade har för åsikt etc och taga allt "rakt upp och ned." Men så sker ej längre. En förkrossande del av dagens journalister anser att det är deras rättighet och skyldighet att främja socialismen. På grund av att Sverige är ett litet land och på grund av radio-TV-monopolets inverkan har man dessutom effektivt kunnat köra kampanjer av olika slag. Journalisternas arbete har varit så effektivt och fruktbringande att alla politiker oberoende av parti har tvingats anpassa sig i ren självbevarelsedrift. Eljest har de omöjliggjort sin fortsatta utkomst i hanteringen. Resultatet har blivit att alla politiska partier under 20 års tid tagit ett till två steg vänster marsch. Man ser klart utifrån vad det är fråga om. Man kan således kanske likna Moderaterna vid Demokraterna i USA. De svenska mittenpartierna Centern och Folkpartiet är, internationellt sett, klara socialistpartier.

Slutsatsen av detta är att professor Swedners undersökning är vilseledande eftersom skiljelinjen mellan socialism och borgerlighet i dagens Sverige inte går där man av gammal vana tror. Det är egentligen endast Moderaterna, som står på rätt sida om skiljelinjen.

Tomas Alwerud



Den nya högern

I Frankrike pågår ständigt en avancerad ideologisk debatt. Den har fått ny fart på den senaste tiden genom den s.k. "nya högern", som står för djärva och annorlunda idéer.

I Frankrike är den politiska och ideologiska debatten betydligt friare och öppnare än vad vi är vana vid i Sverige. Även vid en jämförelse med de engelsktalande länderna, som vi kanske främst av språkskäl är betydligt öppnare för i svensk debatt, är den franska debatten djärvare till sitt innehåll.

För några år sedan gjorde "den nya filosofin" sitt segertåg i Frankrike. F.d. studentradikaler, som genom att läsa Solzjenitsyn kommit på bättre tankar, gav ut filosofiska verk som såldes i hundratusentals exemplar.

Den nya filosofin har som politisk modevåg i Frankrike nu följts av "Den nya högern". De två skolorna har vissa beröringspunkter och vissa gemensamma personer, men de är i grunden tänkande på skilda plan.

Djävrt – men farligt?

Den nya högers debattörer tillhör den intellektuella eliten i Frankrike. De har ofta utbildats vid någon av elithögskolorna, exempelvis Ecole National d'Administration. Det är en utbildningsbakgrund som de har gemensam med de främsta vänsterdebattörerna – och de ledande från Den nya filosofin.

Den nya högern bygger sitt tänkande på biologisk vetenskap och gamla traditioner. Man menar att den biologiska vetenskapen talar emot det på 1800-talet segrande jämlikhetsidealet. Och man vill när det gäller traditioner gärna bygga vidare på gamla europeiska traditioner. T.o.m. civilisationen före den romerska tiden väcker intresse.

Den biologiska vetenskapen kombinerad med socialvetenskap, sociobiologin, är central i den nya högers tänkande. Man är väl medvetna om att sociobiologi använts på ett

skrämmande sätt av nazisterna, men det förhållandet att nazisterna missbrukade den biologiska vetenskapen får inte innebära att vi idag bortser från den biologiska verkligheten. Det är bl.a. en åsikt som uttalats av Yvan Blot, som är ordförande i en av den nya högers organisationer *Club de l'Horloge* ("klockklubben", uppkallad efter en säregen klocka i det rum på Ecole Nationale d'Administration där klubben träffades för första gången). Blot står regeringen nära och är aktiv i Jacques Chiracs gaullistiska parti.

Nej till jämlikhet

Den nya högern är intellektuellt högtstående och det är ett av skälen till dess framgångar. För första gången är det inte vänstern som har monopol på ideologiskt tänkande. Avgörande för att den nya högern kommit i blickfånget är dock antagligen det utrymme som rörelsen getts i *Figaros* söndagsbilaga *Figaro Magazine*. Tidningens redaktör Louis Pauwel har gett stort utrymme åt den nya högern och särskilt då åt Alain de Benoist, som även redigerar den påkostade kulturtidskriften *Grece*.

Den nya högern bryter markant mot vissa inslag i den traditionella högers tänkande. Man ser exempelvis inte på kristendomen som en grundläggande faktor för samhällsutvecklingen. En del av den nya högers företrädare har gjort direkt kristendomsfientliga uttalanden. Man påstår sig se en rak utvecklingslinje från kristendomen över jämlikhetsidealet till socialismen och marxismen. Man ser tillbaka till värden i de förkristna europeiska kulturerna! Där menar man, bedömdes människorna efter individuella

måttstockar, efter sina handlingar.

Sådana tankegångar kan förvisso verka främmande, men man förespråkar naturligtvis inte någon återgång till ett tusen år gammalt samhälle. Resonemangen är teoretiska på en hög nivå, som ligger långt över den praktiska politikens domäner.

Kritik från vänstern

Den intellektuella vänstereliten har gått till frontalangrepp mot den nya högern. Beskyllningarna haglar och rörelsen anklagas för att vara nazistinspirerad. Det vill man naturligtvis inte kännas vid inom den nya högern. Det är visserligen en ungdomlig rörelse, men de av de ledande som var tillräckligt gamla under andra världskriget var i flertalet fall aktiva i den franska motståndsrörelsen.

Kritik mot USA

Den nya högern förhåller sig kritisk till den amerikanska modellen, och motsätter sig såväl amerikanernas som ryssarnas "endimensionella" livssyn. Den amerikanska kommersialismen och den sovjetiska militarismen passar inte för Europa menar man.

Man bör ha klart för sig att den nya högern är en utpräglad intellektuell rörelse, som tjänat som katalysator för nytänkande i aktuell fransk filosofisk debatt. Där har rörelsen onekligen haft en viss betydelse. Vad beträffar rörelsens ideologiska innehåll så kan det naturligtvis kritiseras, men den intellektuella djärvheten visar återigen på styrkan i den franska kulturdebatten.

CONTRA

För frihet – mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1980

Utgivning:

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i juni.

Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors
Stf ansvarig utgivare: Benny Rung

Adresser:

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-39 66 81.
Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration:

26 kronor (eller mark) per år.
Postgiro 85 95 89-4.
Bankgiro 261-2638.
Finskt postgiro 1125 82-9.

Redaktion:

Christer Arkefors, Géza Mólnár, Carl G. Holm, Benny Rung och Claes Alm-gren.

Speciella medarbetare:

Robert Gothius, Klas von Holst, Andrzej Olechno och Thomas Nilsson.
Utländskorrespondenter: Allan C. Brownfeld, Washington; Harry Jones, London; Robert Champlin, Toronto och Per Danielsen, Oslo.

Presslagd 1980-04-14